

PBO-blad

Mededelingenblad en Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie

Inhoudsopgave

Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD	2
Verordening financiën bedrijfslichamen 2011 (RE 2)	2
Besluit beleidsregels toezicht (RE 3)	31
Besluit tot intrekking van het Besluit beleidsregels Bestuurskamer (RE 4)	49
Besluit tot intrekking van het Besluit toepassing beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer (RE 5)	50

Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD

RE 2 *Verordening financiën bedrijfslichamen 2011*

Verordening van de Sociaal-Economische Raad van 18 maart 2011 tot vaststelling van voorschriften voor bedrijfslichamen en voor voorzieningen ter gemeenschappelijke behartiging van belangen van bedrijfslichamen omtrent de meerjarenraming, de begroting, de verslaglegging en het beheer (Verordening financiën bedrijfslichamen 2011)

De Sociaal-Economische Raad;

Gehoord de Bestuurskamer en de Toezichtkamer;

Gelet op de artikelen 35, 122 en 125 van de Wet op de bedrijfsorganisatie;

Gelet op de Instellingsverordening Bestuurskamer 2008;

Besluit:

§ 1 Begripsbepalingen

Artikel 1

1. In deze verordening wordt verstaan onder:
  - a. wet: Wet op de bedrijfsorganisatie;
  - b. bedrijfslichaam: een bedrijfslichaam als bedoeld in artikel 66, vierde lid, van de wet;
  - c. Raad: Sociaal-Economische Raad;
  - d. Bestuurskamer: commissie ex artikel 2 van de Instellingsverordening Bestuurskamer 2008;
  - e. Toezichtkamer: commissie ex artikel 8 van de Instellingsverordening Bestuurskamer 2008;
  - f. bestemmingsheffing: een heffing als bedoeld in artikel 126, vierde lid, van de wet;
  - g. algemene heffing: een heffing op grond van artikel 126, eerste lid, van de wet, niet zijnde een bestemmingsheffing;
  - h. retributie: een retributie als bedoeld in artikel 126, tweede lid, van de wet;
  - i. eigen vermogen: de som van de algemene reserve, de bestemmingsreserve en de bestemmingsfondsen;
  - j. bestemmingsreserve: een reserve met een bijzondere bestemming, bepaald door het bestuur;
  - k. bestemmingsfonds: een reserve met een bijzondere bestemming, waarbij een bestedingsbeperking is aangebracht door derden.
2. Deze verordening is mede van toepassing op voorzieningen ter gemeenschappelijke behartiging van belangen als bedoeld in artikel 109 en verder van de wet.

§ 2 Algemene bepalingen en waarderingsgrondslagen

Artikel 2

1. De financiële jaarstukken van bedrijfslichamen bestaan uit de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening, die integraal in onderling verband tot elkaar staan.
2. De meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening geven volgens normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over het financieel beheer in het algemeen en het vermogen en de geraamde en gerealiseerde baten en lasten in het bijzonder.

Artikel 3

1. Voor de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening wordt het stelsel van baten en lasten gehanteerd.
2. Boekjaren komen overeen met kalenderjaren.
3. De indeling van de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening kan slechts om gegronde redenen afwijken van die van het voorafgaande boekjaar; in de toelichting worden de verschillen aangegeven en gemotiveerd.

Artikel 4

1. De baten en lasten worden ingedeeld in de baten- en lastenrubrieken, vermeld in bijlage 1 bij deze verordening.
2. In de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening mogen baten en lasten of activa en passiva niet tegen elkaar wegvallen, indien deze posten afzonderlijk moeten worden opgenomen.

Artikel 5

1. Bij de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening worden de gehanteerde grondslagen voor de bepaling van de baten en lasten en voor de waardering van de activa en passiva vermeld.
2. Slechts om gegronde redenen kunnen de bepaling van de baten en de lasten en de waardering van de activa en de passiva geschieden op andere grondslagen dan die welke in het voorafgaande boekjaar zijn toegepast. De reden van de verandering wordt in de toelichting uiteengezet. Tevens wordt inzicht gegeven in de betekenis ervan voor de financiële positie en voor de baten en de lasten aan de hand van aangepaste cijfers voor het desbetreffende boekjaar en het daaraan voorafgaande jaar.

Artikel 6

1. Het bestuur van een bedrijfslichaam legt het vermogensbeleid schriftelijk vast.
2. Met het vermogensbeleid wordt ten minste een onderbouwd inzicht verschaft in:
  - a. de financieringsbehoefte en de omvang van de benodigde middelen;
  - b. het streefniveau voor de som van de algemene reserve en bestemmingsreserves in samenhang met de financieringsbehoefte en de omvang van de benodigde middelen;
  - c. de maatregelen die worden getroffen om het gewenste streefniveau te realiseren, in het geval het gewenste streefniveau niet is gerealiseerd of naar verwachting niet wordt gerealiseerd;
  - d. de uitgangspunten en de bijbehorende criteria voor het beheer van de financiële vaste activa, vlottende activa en de liquide middelen.
3. De in het tweede lid onder d. genoemde uitgangspunten en criteria behelzen ten minste de aard, de mate van directe opeisbaarheid, de samenstelling en de in acht te nemen prudentie.

Artikel 7

1. Activa en passiva worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid worden:
  - a. voorraden tegen opbrengstwaarde gewaardeerd indien de opbrengstwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs;

- b. vorderingen, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid, tegen de nominale waarde gewaardeerd;
  - c. liquide middelen tegen de nominale waarde gewaardeerd;
  - d. schulden tegen de nominale waarde gewaardeerd;
  - e. voorzieningen tegen de nominale waarde gewaardeerd.
3. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt bij de waardering van de vaste activa rekening gehouden met een vermindering of vermeerdering van hun waarde, indien deze vermindering respectievelijk vermeerdering naar verwachting bestendig is.

Artikel 8

1. Waardeverminderingen of waardevermeerderingen van de in artikel 7, tweede lid bedoelde activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.
2. Het verschil tussen verkrijgingsprijs en marktwaarde van effecten wordt in de toelichting op de balans opgenomen.

Artikel 9

1. Bij toepassing van waarderings- en afschrijvingsmethoden wordt het toerekeningsbeginsel in acht genomen.
2. De methoden volgens welke de afschrijvingen zijn berekend worden in de toelichting op de balans uiteengezet.

§ 3 De meerjarenraming

Artikel 10

1. Jaarlijks wordt een meerjarenraming opgesteld. Deze maakt deel uit van de toelichting op de begroting.
2. De meerjarenraming geeft, voor het begrotingsjaar en een periode van ten minste de twee daarop volgende jaren, een getrouw, duidelijk en stelselmatig inzicht in de ontwikkeling van de baten, de lasten en het vermogen.
3. Uitgangspunt voor de meerjarenraming is het beleid dat ten grondslag ligt aan de bedragen.

§ 4 De begroting

Artikel 11

1. De begroting bestaat ten minste uit de begrotingsverordening en de toelichting daarop.
2. De begrotingsverordening wordt ingericht overeenkomstig bijlage 2.
3. De begroting geeft een getrouw, duidelijk en stelselmatig inzicht in de omvang van alle begrote baten en lasten van het begrotingsjaar, het saldo daarvan alsmede de stand van de reserves.
4. Het in het derde lid genoemde inzicht omvat, in samenhang met de meerjarenraming, ten minste de beleidsvoornemens die aan de begroting ten grondslag liggen en het te voeren vermogensbeleid.

Artikel 12

1. In de begroting worden de belangrijkste posten en de belangrijkste verschillen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar toegelicht.
2. De toelichting bevat ten minste:
  - a. een specificatie van de baten en lasten als bedoeld in bijlage 2 aangevuld met bedragen voor begin- en eindstand van de omvang van de algemene reserve, bestemmingsreserves en eventuele bestemmingsfondsen;
  - b. een overzicht van de algemene heffings-, bestemmingsheffings- en retributieverordeningen die ten grondslag liggen aan de begroting, met hun tarieven, heffingsgrondslagen, begrote bruto-heffingsopbrengst(en), eventuele aftrek als bedoeld in artikel 126, zesde lid, van de wet en begrote netto-opbrengst(en);
  - c. een uiteenzetting over de financiële positie van het bedrijfslichaam;

- d. een overzicht van de personele sterkte, zowel uitgedrukt in aantal personeelsleden als in voltijdeenheden;
  - e. een overzicht van de personeelskosten gespecificeerd naar:
    - a. salarissen;
    - b. socialeverzekeringspremies;
    - c. pensioenpremies;
    - d. niet in premieverband betaalde sociale lasten en overige personeelskosten van het eigen personeel;
  - f. een overzicht van de vergoedingen van de voorzitter, ingericht overeenkomstig het bepaalde in artikel 6, eerste lid en tweede lid, van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens;
  - g. vermelding van de benoemingsgerechtigde organisaties waaraan subsidie wordt verstrekt of waarvan diensten worden ingekocht, alsmede instellingen waarin deze organisaties participeren en waaraan subsidie wordt verstrekt of waarvan diensten ten behoeve van de sector of het schap worden ingekocht, plus de daarmee gemoeide bedragen en de bestedingsdoeleinden;
  - h. vermelding van de overige personen en rechtspersonen waaraan subsidie wordt verstrekt of waarvan diensten ten behoeve van de sector worden ingekocht, plus de daarmee gemoeide bedragen en de bestedingsdoeleinden; hierbij geldt als ondergrens: 50.000 euro per subsidie of ingekochte dienst ten behoeve van de sector of, indien het totaal aan subsidies of ingekochte diensten niet méér bedraagt dan een miljoen euro, vijf procent van het begrote bedrag aan subsidies en ingekochte diensten;
3. De specificaties en overzichten in het tweede lid onder a., d., e. en f. bevatten de bedragen van het komende begrotingsjaar, het lopende begrotingsjaar en de gerealiseerde bedragen van het daaraan voorafgaande verslagjaar.

Artikel 13

1. Een bedrijfslichaam kan slechts overgaan tot het verstrekken van subsidie of het inkopen van diensten ten behoeve van de sector indien aan de volgende uitgangspunten is voldaan:
  - a. het doel van de subsidie of de ingekochte dienst ten behoeve van de sector is herleidbaar tot de taken en bevoegdheden van het bedrijfslichaam, bedoeld in artikel 71 van de wet en in zijn instellingsbesluit;
  - b. het doel van de subsidie of de ingekochte dienst ten behoeve van de sector is niet of niet goed te bereiken door middel van financiering door privaatrechtelijke organisaties;
  - c. het bedrijfslichaam kan de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verleend of de dienst ten behoeve van de sector wordt ingekocht niet of niet goed zelf uitvoeren;
  - d. de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verleend of de dienst ten behoeve van de sector wordt ingekocht komen in beginsel ten goede aan alle ondernemingen waarvoor het bedrijfslichaam is ingesteld, of die behoren tot een bepaalde branche of sector binnen zijn werkingssfeer, en de daarbij betrokken personen; en
  - e. er is voorzien in een tijdige evaluatie van de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de subsidie of de ingekochte dienst ten behoeve van de sector.
2. In het geval de besluitvorming door het bestuur van het bedrijfslichaam over het verlenen van subsidie of het inkopen van een dienst ten behoeve van de sector plaatsvindt via de begroting wordt in de toelichting op de begroting voor deze subsidie of in te kopen dienst ten behoeve van de sector verantwoord op welke wijze aan de onderdelen a. tot en met e., genoemd in het eerste lid, wordt voldaan.

Artikel 14

1. In het geval van een overschrijding van de in de begroting uitgetrokken bedragen van de lasten, alsmede voor lasten welke in de begroting niet waren voorzien, wordt een herziene begroting opgesteld.
2. Het bepaalde in het eerste lid is niet van toepassing indien het bedrag van de overschrijding respectievelijk van de onvoorziene lasten niet meer dan vijf procent

van de totale lasten bedraagt of indien blijkt dat voor de overschrijding compensatie in de totale baten wordt gevonden.

Artikel 15

Transacties die geen onderdeel zijn van de reguliere bedrijfsvoering of het primaire proces van de bedrijfslichamen worden, voor zover deze zijn voorzien, opgenomen in de jaarlijkse begroting en daarin afzonderlijk toegelicht. In andere gevallen worden voor dergelijke transacties herziene begrotingsverordeningen opgesteld.

§ 5 De jaarrekening

§ 5.1 Algemeen

Artikel 16

1. De jaarrekening bestaat uit:
  - a. de rekening van baten en lasten en de toelichting daarop;
  - b. de balans en de toelichting daarop.
2. De jaarrekening wordt vastgesteld met inachtneming van hetgeen omtrent de financiële positie op de balansdatum is gebleken tussen het moment van opmaken van de jaarrekening en het tijdstip van vaststelling daarvan, voor zover deze aanvullende informatie onontbeerlijk is voor het in artikel 2 bedoelde inzicht.

Artikel 17

1. De jaarrekening geeft, in samenhang met de meerjarenraming en de begroting, inzicht in de betekenis van de resultaten van het gevoerde beleid, dat ten grondslag heeft gelegen aan de bedragen in de rekening, voor het te voeren beleid.
2. De jaarrekening geeft, in samenhang met de meerjarenraming en de begroting, inzicht in de betekenis van de resultaten van het gevoerde vermogensbeleid voor het te voeren vermogensbeleid.

§ 5.2 De rekening van baten en lasten en de toelichting daarop

Artikel 18

De rekening van baten en lasten en de toelichting daarop geven getrouw, duidelijk en stelselmatig de omvang van alle baten en alle lasten, alsmede het saldo daarvan weer.

Artikel 19

Het besluit tot vaststelling van de rekening van baten en lasten is ingericht overeenkomstig de inrichting van de begrotingsverordening en bevat, zoals schematisch weergegeven in bijlage 3, de voor het verslagjaar gerealiseerde bedragen.

Artikel 20

De toelichting op de rekening van baten en lasten is ingericht overeenkomstig de inrichting van de toelichting op de begroting zoals bepaald in artikel 12, aangevuld met:

- a. een toelichting op belangrijke afwijkingen tussen begrote en gerealiseerde baten en lasten;
- b. een overzicht van de personele sterkte per 1 januari en per 31 december van het verslagjaar, zowel uitgedrukt in aantal personeelsleden als in voltijdeenheden en aangevuld met een overzicht van de verdeling van de personele sterkte – omgerekend naar voltijdeenheden – over de door het bedrijfslichaam gehanteerde salarisschalen/ functiegroepen;
- c. De specificaties en de overzichten in de toelichting op de rekening van baten en lasten hebben betrekking op het verslagjaar, de begroting voor dat jaar en het voorgaande verslagjaar.
- d. Een toelichting op de toepassing van de onderdelen a. tot en met e., genoemd in het eerste lid van artikel 13, bij verleende subsidies en ingekochte diensten ten behoeve van de sector.

§ 5.3 De balans en de toelichting daarop

Algemeen

Artikel 21

1. De balans, zoals schematisch weergegeven in bijlage 4, geeft tezamen met de toelichting daarop getrouw, duidelijk en stelselmatig de financiële positie en de samenstelling daarvan in actief- en passiefposten op het einde van het verslagjaar weer.
2. De balans bevat ook de cijfers van het voorafgaande verslagjaar.

Artikel 22

In de toelichting op de balans wordt vermeld tot welke belangrijke, niet uit de balans blijken, financiële verplichtingen het bedrijfslichaam voor de toekomst is verbonden, zoals die welke voortvloeien uit langlopende overeenkomsten of bijzondere kortlopende verplichtingen.

Activa

Artikel 23

1. In de balans worden de activa onderscheiden in vaste en vlottende activa, al naar gelang zij zijn bestemd om de uitoefening van de werkzaamheid van het bedrijfslichaam al dan niet bestendig te dienen.
2. Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de materiële en de financiële vaste activa.
3. Onder de vlottende activa worden afzonderlijk opgenomen de voorraden, de vorderingen, de overlopende activa voor zover deze niet zijn begrepen in de vorderingen en de liquide middelen.

Artikel 24

1. In de toelichting op de balans worden onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:
  - a. bedrijfsgebouwen;
  - b. overige aan de bedrijfsuitoefening dienstbare materiële vaste activa;
  - c. overige niet aan de bedrijfsuitoefening dienstbare materiële vaste activa.
2. In de toelichting op de balans worden onder de financiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:
  - a. deelnemingen;
  - b. langlopende leningen;
  - c. effecten.
3. In de toelichting op de balans wordt het bruto-verloop van de vaste activa gedurende het verslagjaar weergegeven in een sluitend overzicht van de beginstanden, van de mutaties waaronder mede begrepen afschrijvingen en waardeverminderingen en van de eindstanden op de balansdatum.
4. In de toelichting op de balans wordt verslag gedaan van het gevoerde vermogensbeleid en de daarbij behaalde resultaten.

Artikel 25

In de toelichting op de balans worden onder de tot de vlottende activa behorende vorderingen afzonderlijk opgenomen:

- a. vorderingen uit hoofde van heffingen;
- b. vorderingen op stichtingen, fondsen of instellingen waarmee het bedrijfslichaam een bestendige zakelijke relatie heeft;
- c. overige vorderingen.

Passiva

Artikel 26

1. Onder de passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen, de langlopende schulden en de vlottende passiva.
2. Onder de vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de kortlopende schulden en de overlopende passiva voor zover deze niet zijn begrepen in de schulden.

Artikel 27

1. Onder langlopende schulden worden verstaan de schulden met een resterende looptijd van één jaar of langer.
2. In de toelichting op de balans worden onder de langlopende schulden afzonderlijk opgenomen hypothecaire leningen en andere leningen.
3. Van de in het tweede lid bedoelde leningen worden naast de omvang van de resterende schuldbedragen vermeld de verstrekte zekerheden, de resterende looptijden en de werkelijke rentepercentages.

Artikel 28

In de toelichting op de balans worden onder de tot de vlottende passiva behorende kortlopende schulden afzonderlijk opgenomen:

- a. schulden aan stichtingen, fondsen of instellingen waarmee het bedrijfslichaam een bestendige zakelijke relatie heeft;
- b. banksaldi;
- c. schulden ter zake van belastingen en premies sociale verzekering;
- d. schulden ter zake van pensioenen;
- e. overige schulden.

Reserves

Artikel 29

Reserves worden in de balans onderscheiden naar:

- a. de algemene reserve;
- b. de bestemmingsreserves; en
- c. de bestemmingsfondsen.

Artikel 30

1. In de toelichting op de balans wordt van de algemene reserve, de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen voor het verslagjaar een verloopoverzicht gegeven met het beginsaldo, de mutaties en het eindsaldo.
2. Mutaties van de algemene reserve, de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen zijn alleen mogelijk indien deze passen in de doelstelling van de betreffende reserve of het betreffende fonds.
3. Rente- of dividendontvangsten op reserves worden geboekt ten gunste van de rekening van baten en lasten.

Artikel 31

In de toelichting op de balans worden eventuele stille reserves of tekorten geraamd, indien:

- a. de actuele waarde van materiële vaste activa belangrijk afwijkt van de boekwaarde;
- b. de actuariële wenselijke omvang van voorzieningen belangrijk afwijkt van de feitelijke omvang daarvan.

Artikel 32

De som van de algemene reserve en de bestemmingsreserves is maximaal gelijk aan het totaal van de lasten over het verslagjaar.

Voorzieningen en niet in de balans opgenomen verplichtingen

Artikel 33

Op voorzieningen en niet in de balans opgenomen verplichtingen is van toepassing Richtlijn B10 van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen.

Artikel 34

1. In de toelichting op de balans wordt elke voorziening afzonderlijk vermeld en toegelicht.
2. Per voorziening wordt het bruto verloop gedurende het verslagjaar in een sluitend overzicht weergegeven.
Daaruit blijken:
  - a. het saldo aan het begin van het jaar;
  - b. de toevoegingen in het jaar ten laste van de rekening van baten en lasten;
  - c. de vermeerderingen in het jaar door ontvangen subsidies;
  - d. de vermeerderingen in het jaar door overige ontvangsten van derden;
  - e. de vrijgevallen bedragen in het jaar ten gunste van de rekening van baten en lasten;
  - f. de aanwending in het jaar;
  - g. het saldo aan het einde van het jaar.

§ 6 Externe controle

Artikel 35

1. Externe en onafhankelijke controle van de jaarrekening wordt door het bestuur opgedragen aan een registeraccountant of aan een accountant-administratieconsulent met een aantekening als bedoeld in artikel 36, derde lid van de Wet op de Accountants-Administratieconsulenten, niet zijnde een interne accountant van een bedrijfslichaam.
2. De onafhankelijke accountant brengt omtrent zijn onderzoek verslag uit aan het (dagelijks) bestuur.
3. De onafhankelijke accountant geeft de uitslag van zijn onderzoek weer in een controleverklaring omtrent de getrouwheid van de jaarrekening.

Artikel 36

1. Bij zijn controle betreft de onafhankelijke accountant de naleving door het bedrijfslichaam van deze verordening. Hiervan geeft de accountant kennis in zijn verklaring.
2. De in artikel 35, derde lid bedoelde accountantsverklaring wordt tegelijk met de jaarrekening van het bedrijfslichaam aan de Toezichtkamer overgelegd.

§ 7 Ontheffingen en advisering

Artikel 37

Op gemotiveerd verzoek van het bestuur van een bedrijfslichaam kan door de Toezichtkamer in bijzondere gevallen, waarin de nakoming van een bij deze verordening opgelegde verplichting op overwegende bezwaren stuit, of wegens andere bijzondere omstandigheden, aan het bedrijfslichaam ontheffing van die verplichting worden verleend. Aan deze ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden.

Artikel 38

1. Er is een commissie met vertegenwoordigers van bedrijfslichamen en van het secretariaat van de Bestuurskamer, die de Bestuurskamer gevraagd en ongevraagd adviseert over de voorschriften en richtlijnen voor de begroting en jaarverslaglegging en de toepassing ervan.
2. De leden van de commissie worden benoemd door de Bestuurskamer.

§ 8 Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 39

De Verordening financiën bedrijfslichamen 1999 wordt ingetrokken, met dien verstande dat hij van kracht blijft voor de begrotingen en de jaarrekeningen over de aan 2012 voorafgaande begrotingsjaren.

Artikel 40

Deze verordening wordt bekendgemaakt in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie.

Artikel 41

Deze verordening treedt in werking met ingang van 1 januari 2012, met dien verstande dat hij voor het eerst wordt toegepast bij het opstellen van de begrotingen voor het jaar 2012.

Artikel 42

Deze verordening wordt aangehaald als Verordening financiën bedrijfslichamen 2011.

Den Haag, 18 maart 2011

A.H.G. Rinnooy Kan
voorzitter

V.C.M. Timmerhuis
algemeen secretaris

Baten- en lastenrubrieken

De in artikel 4, eerste lid bedoelde indeling omvat:

– **Baten**

1. algemene heffingen
  2. bestemmingsheffingen
  3. retributies
  4. diensten aan derden
  5. gemeenschappelijk secretariaat
  6. rente
  7. vergoeding voor opgedragen taken
  8. niet bestede subsidies
  9. overige baten
-

A totaal van de baten

– **Lasten**

1. voorzitters-/personeelskosten
  2. reis-, verblijf- en representatiekosten
  3. huisvestingskosten
  4. bureaunkosten
  5. vergaderkosten
  6. subsidies/ingekochte diensten tbv de sector
    - a) subsidies
    - b) ingekochte diensten tbv de sector
  7. ingekochte diensten tbv het schap
  8. gemeenschappelijk secretariaat
  9. overige lasten
-

B totaal van de lasten

– **Saldo**

C Exploitatiesaldo: A -/- B

Verordening van het (bedrijfslichaam) van (datum), houdende de vaststelling van de begroting van baten en lasten voor (jaar) (Verordening Begroting (jaar))

Het bestuur van het (bedrijfslichaam);

Gelet op artikel 119 van de Wet op de bedrijfsorganisatie;

Besluit:

Artikel 1

De begroting van baten en lasten van het (bedrijfslichaam) voor (jaar) is als volgt:

Jaar 20..	
	Totaal generaal
Baten	
1 Algemene heffingen	
2 Bestemmingsheffingen	
3 Retributies	
4 Diensten aan derden	
5 Gemeenschappelijk secretariaat	
6 Rente	
7 Vergoeding opgedragen taken	
8 Niet bestede subsidies	
9 Overige baten	
Totaal van de baten	
Lasten	
1 Voorzitters-/personeelskosten	
2 Reis- en verblijfkosten en repres.	
3 Huisvestingskosten	
4 Bureaukosten	
5 Vergaderkosten	
6 Subsidies/ingekochte diensten tbv sector	
a) Subsidies	
b) Ingekochte diensten tbv sector	
7 Ingekochte diensten tbv schap	
8 Gemeenschappelijk secretariaat	
9 Overige lasten	
Totaal van de lasten	
Saldo	
Reserve 01/01 (Bestemmingsfonds 01/01)	
Eigen vermogen 01/01	
Reserve 31/12 (Bestemmingsfonds 31/12)	
Eigen vermogen 31/12	

Artikel 2

De verordening treedt in werking met ingang van 1 januari (jaar).

Artikel 3

Deze verordening wordt aangehaald als Verordening Begroting (jaar).

(plaats), (datum)

voorzitter

secretaris

Besluit van het (bedrijfslichaam) van (datum), houdende de vaststelling van de rekening van baten en lasten over (jaar) (Besluit rekening baten en lasten (jaar))

Het bestuur van het (bedrijfslichaam);

Gelet op artikel 124, derde lid, van de Wet op de bedrijfsorganisatie;

Besluit:

Artikel 1

De rekening van baten en lasten van het (bedrijfslichaam) over (jaar) is als volgt:

Jaar 20..	Totaal generaal
Baten	
1 Algemene heffingen	
2 Bestemmingsheffingen	
3 Retributies	
4 Diensten aan derden	
5 Gemeenschappelijk secretariaat	
6 Rente	
7 Vergoeding opgedragen taken	
8 Niet bestede subsidies	
9 Overige baten	
Totaal van de baten	
Lasten	
1 Voorzitters-/personeelskosten	
2 Reis- en verblijfkosten en repres.	
3 Huisvestingskosten	
4 Bureaukosten	
5 Vergaderkosten	
6 Subsidies/ingekochte diensten tbv sector	
a) Subsidies	
b) Ingekochte diensten tbv sector	
7 Ingekochte diensten tbv schap	
8 Gemeenschappelijk secretariaat	
9 Overige lasten	
Totaal van de lasten	
Saldo	
Reserve 01/01 (Bestemmingsfonds 01/01)	
Eigen vermogen 01/01	
Reserve 31/12 (Bestemmingsfonds 31/12)	
Eigen vermogen 31/12	

Artikel 2

Dit besluit wordt aangehaald als Besluit rekening baten en lasten (jaar).

(plaats), (datum)

voorzitter

secretaris

Balans

Bijlage 4

ACTIVA	<u>31-12-20xx</u>	<u>31-12-20xx-1</u>	PASSIVA	<u>31-12-20xx</u>	<u>31-12-20xx-1</u>
<u>VASTE ACTIVA</u> materieële vaste activa financiële vaste activa <u>VLOTTENDE ACTIVA</u> - voorraden - vorderingen - overlopende activa - totaal Liquide middelen			<u>EIGEN VERMOGEN</u> - algemene reserve - bestemmingsreserves - sub-totaal - bestemmingsfondsen - totaal <u>VOORZIENINGEN</u> - pensioenen personeel - andere voorzieningen - totaal <u>LANGLOPENDE SCHULDEN</u> <u>VLOTTENDE PASSIVA</u> - kortlopende schulden - overlopende passiva - totaal		
Totaal activa			Totaal passiva		

Toelichting Verordening financiën bedrijfslichamen 2011

Algemene toelichting

Deze verordening heeft tot doel om nadere regels te stellen aan het financieel beheer en de verantwoording daarover door de bedrijfslichamen. Met deze verordening wordt zodoende een eenduidig stelsel voor financiële verslaggeving gegeven op basis waarvan de bedrijfslichamen hun financiële verantwoording dienen op te stellen. Centraal daarbij staat, in aansluiting op het in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek genoemde inzichtvereiste, het geven van inzicht door de bedrijfslichamen in hun financiële huishouding. Inzicht in de financiële huishouding bestemd voor een breed scala aan partijen, zoals de bedrijfsgenoten, de betrokken ministeries, de Tweede Kamer en de Toezichtkamer van de SER. Het gewenste inzicht kan daarbij verder strekken dan wat de verordening voorschrijft. Het kan namelijk voor de bedrijfslichamen nodig zijn om toelichtingen omtrent hun financiële huishouding te verstrekken die verder gaan dan de toelichtingen die specifiek op grond van de verordening gegeven dienen te worden. Ook kan het voor bedrijfslichamen in buitengewoon zeldzame omstandigheden noodzakelijk zijn om ten behoeve van het geven van het gewenste inzicht in de financiële huishouding af te wijken van de verordening. De term die bij een dergelijk stelsel voor financiële verslaggeving hoort is "getrouw-beeld stelsel". Het is aan de onafhankelijke accountant van de bedrijfslichamen om de jaarrekeningen van de bedrijfslichamen aan de regels en normen van dit getrouw-beeld stelsel te toetsen.

De ervaringen van de bedrijfslichamen en de Toezichtkamer met de Verordening financiën bedrijfslichamen 1999 (Vfb 1999) gaven aanleiding om na te gaan waar deze mogelijk kon worden vereenvoudigd, op welke wijze administratieve lasten zo mogelijk konden worden verminderd en op welke punten de Vfb 1999 ten behoeve van onder meer het geven van inzicht in de financiële huishouding aanscherping behoefde. Mede gelet op het herijken van het toezichtbeleid van de Raad, het instellen van de Toezichtkamer en de wijziging van de wet (april 2009) ontstond de behoefte om de Vfb 1999 integraal door te lichten en waar nodig te actualiseren. Dit is in de periode 2009/2010 uitgevoerd met betrokkenheid van de bedrijfslichamen, onder meer in de vorm van de Commissie van Advies als bedoeld in artikel 43 van de Vfb 1999.

Het actualiseren van de Vfb 1999, binnen het hierboven omschreven doel van de verordening, betrof het versterken van de financiële planning & control cyclus van de bedrijfslichamen en hun daarop gestoelde verantwoording. Hiervoor is in deze verordening meer samenhang gebracht tussen de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening. In overeenstemming met ontwikkelingen in het publieke domein ten aanzien van begroting en verantwoording en de status van de bedrijfslichamen als (semi-)publieke overheid omvatte het actualiseren van de Vfb 1999 ook het vergroten van het inzicht in de financiële huishouding van de bedrijfslichamen. In deze verordening heeft dit zijn beslag gekregen door meer waarborgen te bieden voor transparante verantwoording door de bedrijfslichamen. Dit geldt specifiek ten aanzien van onderwerpen zoals het vermogensbeleid en voorzittersvergoedingen. Verder zijn op basis van de ervaringen van de bedrijfslichamen met voorschriften uit de Vfb 1999 artikelen geschrapt of gewijzigd.

Financiële planning & control cyclus

Ten dienste van de sturing door de bedrijfslichamen op financiële planning & control en hun verantwoording daarover vormen de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening onlosmakelijke onderdelen van één en dezelfde financiële planning & control cyclus. In deze verordening worden de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening daarom sterker op elkaar aangesloten. Zo is de meerjarenraming het vertrekpunt voor de begroting en vormen de in de jaarrekening vermelde financiële resultaten input voor de meerjarenraming. Het cyclische karakter is centraal komen te staan. Dit is meer dan de vergelijking van cijfers en bedragen door de jaren heen; het benoemen van de implicaties van financiële ontwikkelingen, de onderbouwing daarvan

en toelichting daarop zijn nodig om een omvattend inzicht te verkrijgen in de financiële huishouding van de bedrijfslichamen. De begroting, de meerjarenraming en de jaarrekening van de bedrijfslichamen zijn zo nauwer verweven met respectievelijk hun jaarplannen en jaarverslagen.

Transparante financiële informatie

De meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening, dienen inzicht te verschaffen in de financiële huishouding van het bedrijfslichaam. Hiermee wordt aangesloten op het in het Burgerlijk Wetboek omschreven inzichtvereiste ten aanzien van de jaarrekening (Boek 2, Titel 9, artikel 362, lid 1). Verder dient inzicht in de financiële huishouding van het bedrijfslichaam principe XXIII van het besluit aanwijzing principes goed bestuur bedrijfslichamen. In dit principe is bepaald dat het bestuur van het bedrijfslichaam zorg draagt voor een evenwichtig stelsel van intern toezicht en horizontale verantwoording, ingekaderd in het stelsel van verticaal toezicht. Transparante financiële informatie behoort onderdeel te zijn van de *checks and balances* voor intern toezicht, evenwichtige horizontale verantwoording en verticaal toezicht. Ook het (semi-)publieke karakter van de bedrijfslichamen en de ontwikkelingen van begroting en verantwoording in het publieke domein stellen eisen aan de meerjarenraming, de begroting en de verantwoording van de bedrijfslichamen. Zo zal uit de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening van de bedrijfslichamen helder moeten blijken wat de financiële consequenties zijn van de vervulling van hun wettelijke taak. De wettelijke taak van de bedrijfslichamen is, zoals gedefinieerd in artikel 71 van de Wbo, dat zij tot taak hebben om een het algemeen belang dienende bedrijfsuitoefening door de ondernemingen, waarvoor zij zijn ingesteld, te bevorderen, alsmede het gemeenschappelijk belang van die ondernemingen en van de daarbij betrokken personen te behartigen. In deze verordening zijn meer waarborgen ten aanzien van het bieden van transparant inzicht in de financiële huishouding van bedrijfslichamen opgenomen. Enerzijds door, in het verlengde van de Vfb 1999, nadrukkelijker eisen te stellen aan de onderbouwing van financiële ontwikkelingen. Deze onderbouwing kan gelegen zijn in het te voeren en/of het gevoerde beleid van de bedrijfslichamen, bijvoorbeeld in de vorm van te subsidiëren projecten of in de vorm van organisatieontwikkeling. Anderzijds door ten aanzien van de verantwoording over een aantal onderwerpen striktere voorschriften te stellen. Zoals ten aanzien van de onderwerpen 'vermogensbeleid' en 'voorzittersvergoedingen'.

Vereenvoudiging

Het doorlichten en actualiseren van de Vfb 1999 heeft geleid tot het schrappen of wijzigen van een aantal artikelen. Het meest in het oog springend daarvan is het schrappen van de 'hoofdfuncities'; op grond van de Vfb 1999 waren de bedrijfslichamen verplicht om de begroting en de jaarrekening in te richten volgens vijf clusters van activiteiten ('bestuur en algemeen', 'markt', 'product en dienst', 'arbeid' en 'medebewind'). Gezien de signalen van de bedrijfslichamen over een zeer beperkte toegevoegde waarde van het gebruik van de hoofdfuncities, de onvergelijkbaarheid van cijfers naar hoofdfuncities tussen de bedrijfslichamen en daardoor ook het te geringe nut voor het toezicht op de bedrijfslichamen, zijn de hoofdfuncities in deze verordening komen te vervallen. Dit laat overigens onverlet dat het bedrijfslichamen vrij staat om bijvoorbeeld in de begroting en in de jaarrekening financiële informatie te geven over activiteiten in het kader van 'arbeid' of andere clusters van activiteiten.

Een andere wijziging betreft de begrippen 'financiële relaties' en 'diensten door derden'. Aan door de bedrijfslichamen gewenste duidelijkheid ten aanzien van het gebruik van deze begrippen is tegemoetgekomen door de begrippen 'subsidies', 'ingekochte diensten ten behoeve van de sector' en 'ingekochte diensten ten behoeve van het schap' te onderscheiden. Verdere wijzigingen betreffen onder meer het laten vervallen van artikel 19 van de Vfb 1999 waarin voorschriften ten aanzien van het jaarverslag waren opgenomen. Deze voorschriften hadden betrekking op de beknoptheid van de verantwoording over het gevoerde beleid en beheer, de getrouwheid van het beleid van de toestand op de balansdatum en de gang van zaken gedurende het boekjaar, de mededelingen over de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid en de

mededelingen over het komende en volgende jaren te voeren beleid. Verdere wijzigingen zijn deels tekstueel van aard of betreffen een andere volgorde van de artikelen.

Wettelijke grondslag

Deze verordening stoelt op twee artikelen van de Wbo. Op grond van artikel 122 van de Wbo kan de Raad bij verordening regelen stellen omtrent de inrichting van de begroting van de bedrijfslichamen. Op grond van artikel 125, eerste lid van de Wbo kan de Raad bij verordening regelen stellen omtrent het beheer van de financiën, de lonen en andere vergoedingen van het personeel en de vorming van fondsen daaronder begrepen, van de bedrijfslichamen, onverminderd de bevoegdheid van de besturen van deze lichamen ter zake bij verordening regelen of nadere regelen te stellen. Het tweede lid van artikel 125 bepaalt dat de organen van de bedrijfslichamen verplicht zijn aan de Raad en de door hem aangewezen deskundigen alle door hen met betrekking tot de inkomsten en uitgaven gevraagde inlichtingen te verstrekken en desgevraagd inzage in de boeken te geven. Daarnaast heeft de Raad nog een aantal andere toezichttaken op financieel terrein: de toetsing van de vergoedingsregelingen voor de voorzitters en bestuursleden van de bedrijfslichamen (artikelen 77 en 83 van de Wbo), de toetsing van de arbeidsvoorwaarden (artikel 86, lid 3 van de Wbo) en de toetsing van heffingsverordeningen (artikel 94 van de Wbo). De in dat kader te hanteren toetsingscriteria, richtlijnen en procedurele voorschriften heeft de Raad in afzonderlijke verordeningen en besluiten vastgelegd.

Artikelsgewijze toelichting

§ 2 Algemene bepalingen en waarderingsgrondslagen

Artikel 2

Eerste lid

Met dit lid wordt expliciet tot uitdrukking gebracht dat de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening onlosmakelijk met elkaar samenhangende onderdelen zijn van de financiële planning & control cyclus van een bedrijfslichaam. Zo is de meerjarenraming het vertrekpunt voor de begroting en zijn de in de jaarrekening vermelde resultaten input voor de meerjarenraming. Zodoende is sprake van een cyclus, een proces waarbij financiële planning, evaluatie en (bij)sturing voortdurend aan de orde is.

Tweede lid

In het licht van het in het Burgerlijk Wetboek geformuleerde inzichtvereiste (Boek 2, Titel 9, artikel 362, lid 1) en principe XXIII van het Besluit aanwijzing principes goed bestuur bedrijfslichamen is het de verantwoordelijkheid van de bedrijfslichamen om met de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening inzicht te verschaffen in hun financiële huishouding. Dit inzicht wordt verkregen met onderbouwing van (verwachte) financiële resultaten en toelichting op de implicaties van beleidsontwikkeling, -uitvoering en organisatieontwikkeling voor de financiële huishouding. Het is de taak van het bedrijfslichaam om hieraan zodanig invulling te geven dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over het financieel beheer in het algemeen en het vermogen en de geraamde en gerealiseerde baten en lasten in het bijzonder. Het zijn de bedrijfsgenoten die zich een verantwoord oordeel moeten kunnen vormen, evenals de toezichthouder en andere belanghebbenden zoals de betrokken ministeries en het parlement. Zo worden meerjarenraming, begroting en jaarrekening onderdeel van het systeem van checks and balances ten behoeve van intern toezicht door de bedrijfslichamen, horizontale verantwoording door de bedrijfslichamen en verticaal toezicht.

In het geval zich situaties voordoen waarin deze verordening niet voorziet, is het de verantwoordelijkheid van het bedrijfslichaam om conform het inzichtvereiste,

aanvullende toelichtingen in de jaarrekening te verstrekken waardoor het gewenste inzicht wordt gegeven, opdat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over het financieel beheer in het algemeen en het vermogen en de geraamde en gerealiseerde baten en lasten in het bijzonder. Indien noodzakelijk kan – voor het verkrijgen van het gewenste inzicht – worden afgeweken van de voorschriften uit deze verordening. Dergelijke afwijkingen worden verondersteld uitsluitend noodzakelijk te zijn in buitengewoon zeldzame omstandigheden. De reden voor de afwijking dient het bedrijfslichaam in de toelichting uit een te zetten, onder opgaaf van de invloed ervan op het vermogen en het resultaat.

Artikel 3

De toepassing van het stelsel van baten en lasten houdt in dat baten en lasten van het begrotingsjaar in de begroting en in de rekening worden opgenomen, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar leiden, respectievelijk hebben geleid.

Indien op enig moment een subsidie wordt toegekend voor een periode van meer dan een jaar, wordt deze subsidie als last toegerekend aan de desbetreffende boekjaren. De toerekening vindt in beginsel plaats naar evenredigheid van de lengte van de periode. Eventuele afwijkingen daarvan worden verantwoord in de toelichting op de balans, waarin ook de toezeggingen voor latere jaren als 'niet uit de balans blijvende verplichtingen' worden opgenomen.

Artikel 4

Eerste lid

Met het eerste lid wordt het aanbrengen van uniformiteit in de indeling van baten en lasten beoogd. Ook ten behoeve van het bieden van een totaaloverzicht van de baten en lasten van de bedrijfslichamen en voor het aanreiken van handvatten aan de bedrijfslichamen voor onderlinge vergelijking. Voor zover bedrijfslichamen een ander type indeling nastreven, bijvoorbeeld naar bedrijfssector, om zodoende meer, beter en/of helderder inzicht te bieden in hun financiële huishouding en hun activiteiten, kan dit in de toelichting bij de begrotingsverordening. Daarbij geldt dat een andere indeling of verfijning van de indeling een herleiding tot de in bijlage 1 vermelde indeling van baten en lasten niet in de weg mag staan.

Tweede lid

In dit lid is tot uitdrukking gebracht dat in de begroting de financiële gevolgen van alle taken en activiteiten tot uitdrukking worden gebracht. Daarnaast moeten in de begroting alle financiële middelen worden geraamd die het bestuur verwacht te ontvangen. De bepaling om de baten en lasten, activa en passiva in hun volle omvang te ramen respectievelijk te verantwoorden – dus niet tegen elkaar weg te laten vallen c.q. salderen – is daarmee in overeenstemming.

Sommige medebewindstaken gaan gepaard met omvangrijke geldstromen, zoals heffingen en subsidies in het kader van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid. Deze geldstromen maken op zich geen deel uit van de in deze verordening bedoelde meerjarenraming, begroting en jaarrekening. Onder 'medebewind' worden slechts de kosten en vergoedingen voor de uitvoering van de opgedragen taken geraamd en verantwoord. In een toelichting kan wel worden vermeld welke geldstromen in dat kader plaatsvinden.

Artikel 5

Voor de inzichtelijkheid van de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening is het nodig te beschikken over de grondslagen die daarbij zijn gehanteerd. In navolging van Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek is in dit artikel bepaald dat afwijkingen van de in het vorige begrotingsjaar gehanteerde grondslagen alleen wegens gegronde redenen zijn toegestaan. Beoogd wordt dat de meerjarenraming, de begroting en de

jaarrekening gelet op hun functie een zo helder mogelijk inzicht bieden in de financiële positie van het bedrijfslichaam en in de ontwikkelingen daarin over de jaren heen.

Artikel 6

Het is van belang voor het verschaffen van inzicht, transparantie en verantwoording dat het bestuur van een bedrijfslichaam een vermogensbeleid formuleert ten behoeve van het dagelijkse bestuur dat krachtens de Wbo belast is met het beheer van het vermogen en de inkomsten en de uitgaven. In het vermogensbeleid komt onder meer tot uitdrukking de omvang van de aan te houden middelen, rekening houdend met het streefniveau voor de som van de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Het is daarbij aan het bestuur van een bedrijfslichaam om een streefniveau voor de som van de algemene reserve en de bestemmingsreserves vast te stellen. Dat streefniveau dient zich te verhouden tot het uitgangspunt dat de PBO, als vorm van openbaar bestuur, een beperkte behoefte aan reserves heeft om zich in te dekken voor tegenvallende inkomsten of onverwachte uitgaven. Indien een bedrijfslichaam het streefniveau voor de som van de algemene reserve en bestemmingsreserves verwacht niet te realiseren en/of niet heeft gerealiseerd, zal het bestuur in het kader van het vermogensbeleid in de meerjarenraming, de begroting en/of de jaarrekening helder en onderbouwd moeten verwoorden welke maatregelen zij treft om het streefniveau voor de som van de algemene reserve en bestemmingsreserves wel te realiseren. In de daaropvolgende meerjarenraming, begroting en/of de jaarrekening dient het bedrijfslichaam in het kader van het vermogensbeleid te verwoorden of de getroffen maatregelen het beoogde effect hebben gesorteerd en of eventueel aanvullende maatregelen worden getroffen.

In artikel 32 van deze verordening is ten aanzien van de som van de algemene reserve en bestemmingsreserves gesteld dat deze maximaal gelijk mag zijn aan het totaal van de jaarlasten. In het geval een bedrijfslichaam dit maximum overschrijdt, kan het bestuur van het bedrijfslichaam op grond van artikel 37 van deze verordening bij de Toezichtkamer een gemotiveerd verzoek indienen om hiervoor ontheffing te verlenen. Aan een mogelijke ontheffing verbindt de Toezichtkamer strikte voorwaarden waaraan het bedrijfslichaam in haar vermogensbeleid, de uitvoering daarvan en de verantwoording daarover in de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening dient te voldoen.

Verder omvat het vermogensbeleid het beleid van het bestuur ten aanzien van het beheer van de vaste en vlottende activa en de liquide middelen. Dit beleid geldt de gewenste financiële omvang van de vaste en vlottende activa en de liquide middelen, alsmede de criteria voor het beheer hiervan. Specifiek ten aanzien van de financiële activa, de belegde financiële middelen, is het van belang dat het bestuur in het vermogensbeleid uitgangspunten en criteria formuleert met betrekking tot de opeisbaarheid, de samenstelling en de aard van de belegging. Hierbij geldt dat, hoe het bestuur van een bedrijfslichaam dit beleid ook formuleert, steeds de nodige prudentie in acht wordt genomen. Deze prudentie betreft de keuze van een beleggingsinstelling, bijvoorbeeld een door De Nederlandsche Bank erkende instelling of een instelling met een 'AAA'-status en prudentie in de vorm van de aard van de belegging, bijvoorbeeld obligaties of het aanhouden van financiële middelen op rekening courant.

Het bestuur van een bedrijfslichaam legt het vermogensbeleid vast ten behoeve van het dagelijks bestuur, dat belast is met het beheer van het vermogen en de inkomsten en uitgaven. Hiertoe heeft het bedrijfslichaam twee mogelijkheden: een afzonderlijke verordening ex artikel 123 van de wet of vastlegging van het vermogensbeleid als onderdeel van een begrotingsverordening ex artikel 119 van de wet.

Ten behoeve van het verschaffen van inzicht in het vermogensbeleid dient uit de meerjarenraming en de begroting het te voeren vermogensbeleid te blijken. Uit de jaarrekening dient daarvoor het gevoerde vermogensbeleid te blijken. Voor het verschaffen van het inzicht in het vermogensbeleid is het van belang dat het bestuur het te voeren en gevoerde vermogensbeleid, ook wat betreft de financiële resultaten, onderbouwt. Vergelijking tussen de beoogde resultaten van het te voeren vermogensbeleid en de resultaten van het gevoerde vermogensbeleid is daarvan onderdeel.

Artikel 7

Eerste lid

De hoofdreel is dat activa en passiva worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Het tweede en derde lid bevatten de uitzonderingen hierop.

Tweede lid, onder a

De in dit onderdeel van het tweede lid van artikel 7 wordt onder opbrengstwaarde de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten verstaan. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde dient rekening gehouden te worden met de incurantheid van voorraden.

Artikel 8

De waardering van effecten op de aanschafwaarde is een gebruikelijke waardering als het gaat om beleggingen in obligaties en een prudent vermogensbeleid.

Artikel 9

Het in het eerste lid van dit artikel genoemde toerekeningsbeginsel behelst, in aansluiting op het bepaalde in het Burgerlijk Wetboek, Titel 9, dat de gevolgen van transacties en andere gebeurtenissen worden verwerkt op het moment dat zij zich voordoen, niet op het moment dat geldmiddelen worden ontvangen of betaald, en in de jaarrekening worden verwerkt in de periode waarop zij betrekking hebben.

§ 3 De meerjarenraming

Artikel 10

Met dit artikel wordt beoogd de in de Vfb 1999 reeds ingezette lijn ten aanzien van de meerjarenraming verder te bestendigen. Met de meerjarenraming geeft het bestuur van een bedrijfslichaam voor tenminste twee jaar volgend op het begrotingsjaar inzicht in de financiële ontwikkeling van het bedrijfslichaam. Dit inzicht heeft ook betrekking op het vermogensbeleid. Om dit inzicht te completeren, relateert het bedrijfslichaam de financiële ontwikkeling aan de beleidsontwikkeling en zo nodig aan organisatieontwikkeling. Hetzelfde geldt voor de financiële resultaten van voorgaande jaren. Daarmee is de meerjarenraming een intern instrument dat het jaarlijkse afwegingsproces tussen kosten en opbrengsten van activiteiten van bedrijfslichamen meer inhoud geeft. Daarnaast is het een instrument dat het benodigde inzicht verschaft voor externe oordeelsvorming omtrent de positie en ontwikkeling van de maatschappelijke en economische betekenis van het bedrijfslichaam.

§ 4 De begroting

Artikel 11

Tweede lid

De begrotingsverordening kent een voor alle bedrijfslichamen gelijke indeling om zodoende de informatie ten behoeve van onderlinge vergelijking te geven.

Derde en vierde lid

Het kader voor de begroting vormt de meerjarenraming. Met dit kader biedt de begroting inzicht in de financiële ontwikkeling, ook wat betreft het vermogensbeleid, van het bedrijfslichaam. Ter onderbouwing van dit inzicht en ter completering van de planning & control cyclus relateert het bedrijfslichaam de financiële ontwikkeling aan de financiële resultaten van het voorgaande en het lopende jaar. Daarnaast onderbouwt

het bedrijfslichaam het inzicht in de financiële ontwikkeling aan de beleidsontwikkeling en zo nodig aan de organisatieontwikkeling.

Artikel 12

Eerste lid

Met deze verordening is de verplichting om de toelichting in te richten volgens de hoofdfuncties komen te vervallen. Hierdoor is ruimte ontstaan voor een meer door het bestuur gewenste inrichting van de toelichting, bijvoorbeeld per sector, per project of per groep van projecten. Met het creëren van de mogelijkheid begrotingen en rekeningen zo in te richten dat ze beter aansluiten bij de interne organisatie en de wensen van het bestuur, zal naar verwachting de herkenbaarheid van de financiële cijfers voor de bestuursleden worden vergroot en hun verantwoordelijkheidsgevoel voor de financiële jaarstukken worden versterkt. Meer vrijheid in de inrichting van de begroting en rekening brengt tevens de plicht met zich mee om adequate toelichting te verstrekken bij de verschillende jaarstukken. De toelichting dient zowel beleidsinformatie te bieden aan het bestuur als verantwoordingsinformatie aan de bedrijfsgenoten die immers recht hebben te weten wat er met de opgelegde heffingen wordt gedaan. Er dient inzicht te worden geboden in de beoogde en in de gerealiseerde effecten van het beleid en in de wijze waarop de verschillende instrumenten en geldmiddelen daartoe worden ingezet.

Bij de begroting kan worden ingegaan op onderwerpen zoals:

- de beleidsdoelen die het bestuur van het bedrijfslichaam wil realiseren;
- de activiteiten die worden verricht om de beleidsdoelen te realiseren;
- de kosten die met de te verrichten activiteiten zijn gemoeid.

In de jaarrekening kan het in relatie tot de begroting gaan om:

- de mate van realisatie van de beleidsdoelen;
- de uitvoering van de verrichte activiteiten;
- het financiële beslag van de verrichte activiteiten.

Met de vaststelling van de begroting autoriseert het bestuur zijn dagelijks bestuur en management voor het uitvoeren van het in die begroting vervatte beleid en voor de daarmee verband houdende inning van inkomsten en verrichting van betalingen. De begroting wordt met een toelichting aangeboden aan het bestuur en ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad. De toelichting bevat in het algemeen alle informatie die nodig is ter onderbouwing van de cijfers in de begroting. In dit artikel wordt bepaald welke informatie minimaal in de toelichting moet worden gepresenteerd.

Tweede lid, onder c

Een uiteenzetting over de financiële positie van het bedrijfslichaam bevat ten minste een investerings- en financieringsstaat en een toelichting daarop. Deze staat geeft inzicht in de stand van zaken per 31 december van het begrotingsjaar, alsmede in de begrote mutaties in de activa, het eigen vermogen, de opgenomen langlopende geldleningen en de voorzieningen. Daarnaast kan in dit onderdeel aandacht worden besteed aan eventuele niet uit de begroting blijvende risico's met betrekking tot inkomsten en uitgaven.

Tweede lid, onder d, e en f

Hier zijn de specificaties opgenomen met betrekking tot de personeelsomvang, de personeelskosten en de vergoeding voor de voorzitter.

Voor zover uitzendkrachten zijn aangetrokken om te voorzien in vervanging bij ziekte e.d. dienen deze te worden verantwoord als personeelslasten (salarissen tijdelijk personeel). Zijn uitzendkrachten evenwel aangetrokken voor het uitvoeren van bepaalde projecten, dan worden deze verantwoord als ingekochte diensten ten behoeve van het schap.

De inrichting van de verantwoording van de vergoeding van de voorzitter van het bedrijfslichaam is conform het bepaalde in artikel 6, eerste en tweede lid, van de Wet Openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens.

Tweede lid, onder g

Deze overzichten moeten inzicht verschaffen in de mate waarin en op welke terreinen het bedrijfslichaam taken, activiteiten etc. uitbesteedt, laat uitvoeren door gelieerde instellingen of overlaat aan derden. Deze informatie kan belangrijk zijn voor vragen omtrent de verantwoordelijkheid, doeltreffendheid en doelmatigheid van het functioneren van het bedrijfslichaam.

Gelet op de afbreukrisico's die verbonden zijn aan subsidieverlening aan en het inkopen van diensten ten behoeve van de sector en het schap bij benoemingsgerechtigde organisaties en instellingen waarin deze organisaties participeren, zoals stichtingen en andere rechtspersonen, worden deze afzonderlijk, en integraal, in het overzicht opgenomen. Onder benoemingsgerechtigde organisaties worden zowel organisaties verstaan die vertegenwoordigd zijn in het bestuur als in een artikel 88a-commissie van het bedrijfslichaam.

Het bij dit onderdeel van artikel 12 genoemde begrip 'subsidies' behelst volgens artikel 4:21, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht "de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten". Bij subsidies is anders dan bij ingekochte diensten ten behoeve van de sector geen sprake van betaling door het bedrijfslichaam voor geleverde goederen of diensten. 'Ingekochte diensten ten behoeve van de sector' behelzen het inkopen van diensten ten behoeve van de taakvervulling van het bedrijfslichaam zoals beschreven in artikel 71 van de wet. Het gaat hier bijvoorbeeld om betalingen aan scholings-, promotie- en onderzoeksinstellingen. 'Ingekochte diensten ten behoeve van de sector' kan een bedrijfslichaam ook verwezenlijken door middel van aanbesteding.

Tweede lid, onder h

De hier bedoelde subsidie- en inkooprelaties zijn rechtstreeks gericht op de sector en vloeien direct voort uit de taak van het bedrijfslichaam, zoals opgedragen in artikel 71 van de wet. Het kan daarbij gaan om subsidies aan rechtspersonen waarin het bedrijfslichaam participeert. Onder de hier bedoelde subsidie- en inkooprelaties worden niet verstaan in te kopen diensten ten behoeve van het bedrijfslichaam, zoals inhuur van een externe accountant of extern automatiseringsbureau. Deze activiteiten worden verantwoord onder lastenrubriek 7 'ingekochte diensten ten behoeve van het schap. In tegenstelling tot de bij het tweede lid, onderdeel g van dit artikel genoemde organisaties wordt bij de hier bedoelde subsidie- en inkooprelaties met overige organisaties een financiële ondergrens aangebracht.

Voor zover bij het vaststellen van de begroting nog niet bekend is welke organisatie(s) wordt (worden) belast met de uitvoering van begrote activiteiten, wordt dit in de begrotingsverordening als volgt weergegeven: het totale bedrag dat het bedrijfslichaam heeft begroot aan subsidies en ingekochte diensten ten behoeve van de sector wordt bij '6 Subsidies/ingekochte diensten t.b.v. sector' opgenomen. Indien ten aanzien van te verlenen subsidies bekend is welke organisatie wordt belast met de uitvoering van de begrote activiteit, wordt het totaalbedrag van deze subsidies opgenomen onder '6a Subsidies'. Wanneer bij het inkopen van diensten ten behoeve van de sector bekend is welke organisatie met de uitvoering van de begrote activiteit wordt belast, wordt het totaalbedrag van deze in te kopen diensten ten behoeve van de sector opgenomen onder '6b Ingekochte diensten t.b.v. de sector'. Van te verlenen subsidies en in te kopen diensten ten behoeve van de sector waarvan nog niet bekend is welke organisatie met de uitvoering wordt belast worden geen bedragen opgenomen onder 6a en 6b. Deze bedragen worden alleen opgenomen onder '6 Subsidies/ingekochte diensten ten behoeve van de sector'. Deze post is dan de optelsom van het bedrag onder 6a, het bedrag onder 6b en het bedrag voor te verlenen subsidies en in te kopen diensten ten behoeve van de sector waarvan nog niet bekend is welke organisatie met de uitvoering van de begrote activiteiten wordt belast.

In de toelichting op de begroting dienen de bedragen in de begrotingsverordening onder 6, 6a en 6b verder te worden onderbouwd.

Derde lid

De in dit lid bedoelde baten en lasten dienen voor zowel het komende begrotingsjaar (t+1), de begroting van het lopende jaar (t) en de realisatiecijfers van de jaarrekening over het vorige verslagjaar (t-1) te worden weergegeven.

Artikel 13

Eerste lid

Dit artikel omvat de uitgangspunten die bij de verantwoording over besluiten tot subsidieverlening of het inkopen van diensten ten behoeve van de sector door een bedrijfslichaam moeten worden gehanteerd. Volgens de in de aanhef neergelegde regel mag het aangaan of voortzetten van een dergelijke financiële relatie door een bedrijfslichaam slechts plaatsvinden indien aan die uitgangspunten is voldaan. Deze vloeien – direct of indirect – voort uit de wet. In het onderstaande wordt elk uitgangspunt kort toegelicht. Deze uitgangspunten gelden niet voor in te kopen diensten ten behoeve van het schap, omdat deze niet direct voortvloeien uit de wet.

Eerste lid, onder a

Volgens artikel 71 van de wet hebben de bedrijfslichamen tot taak "een het algemeen belang dienende bedrijfsuitoefening door de ondernemingen, waarvoor zij zijn ingesteld, te bevorderen, alsmede het gemeenschappelijk belang van die ondernemingen en van de daarbij betrokken personen te behartigen". De bevoegdheden die de bedrijfslichamen binnen het wettelijk kader zijn toegekend vallen doorgaans goed af te leiden uit de algemene maatregel van bestuur tot instelling van het bedrijfslichaam. Dit zijn de logische kaders waarbinnen ook het doel van de subsidieverlening of het inkopen van diensten ten behoeve van de sector zich moet bevinden.

Eerste lid, onder b

Dit onderdeel heeft tot doel dat een publiekrechtelijke instelling de financiering afzet tegen andersoortige, private financiering van het in het kader van onderdeel a bepaalde doel. Dit vloeit voort uit het zogenaamde complementariteitsbeginsel: PBO-activiteiten zijn bedoeld als aanvulling op, niet ter vervanging van private activiteiten. Daarbij moet vooral worden gedacht aan activiteiten van de, al dan niet in het bestuur vertegenwoordigde, brancheorganisaties. Gevraagd wordt derhalve om te motiveren waarom een publiekrechtelijke aanpak in dit geval toch de meest aangewezen weg is om het beoogde doel te bereiken.

Eerste lid, onder c

Onderdeel c gaat uit van het beginsel dat taken in eigen beheer worden uitgevoerd. Openbare belangen dienen zoveel mogelijk langs publiekrechtelijke weg te worden behartigd; uitholling van de eigen taken van een bedrijfslichaam dient te worden voorkomen. Er kunnen desalniettemin redenen zijn om enkele van die taken door derden te laten uitvoeren, bijvoorbeeld omdat dat efficiënter is. Aangezien het om publieke belangen gaat dient sturing vanuit het bedrijfslichaam dan wel mogelijk te blijven. Tevens moet verantwoording kunnen worden afgelegd over de besteding van de gelden (zie ook onderdeel e). Het gaat bij dit onderdeel derhalve om de vraag waarom het bedrijfslichaam de te financieren activiteiten niet zelf uitvoert maar inschakeling van derden de bijzonder aangewezen weg acht. Het antwoord hierop kan overigens per bedrijfslichaam anders luiden, omdat dat afhankelijk is van onder meer de specifieke kenmerken van dat bedrijfslichaam, eisen die daaraan gesteld worden en omstandigheden waarin het functioneert. Zo zal het, wanneer de voor een bepaald project benodigde expertise niet beschikbaar is binnen een bedrijfslichaam, meer voor de hand liggen om tot subsidiëring of uitbesteding over te gaan dan wanneer die expertise wel aanwezig is. In het geval van subsidie is dit onderdeel met name relevant bij exploitatie- of budgetsubsidies.

Eerste lid, onder d

Onderdeel d, waarvan de terminologie stoelt op artikel 71 van de wet, verwoordt het – zeker voor de PBO – belangrijke beginsel van de non-exclusiviteit. De subsidie of uitbesteding dient in beginsel gelijkkelijk ten goede te komen aan alle bedrijfsgenoten, georganiseerd of niet-georganiseerd. In geen geval echter mag lidmaatschap van, of aansluiting bij een (bepaalde) organisatie van ondernemers of werknemers een onderscheidend criterium zijn ten aanzien van de toegankelijkheid tot de desbetreffende activiteiten.

Eerste lid, onder e

Dit onderdeel betreft het adequaat beheer van publieke middelen: evaluatie van doelmatigheid en doeltreffendheid van de bestedingen vormt daarbij een onontbeerlijk hulpmiddel. Deze evaluatievoorziening staat naast de verplichting uit artikel 4:24 Awb. Die bepaling houdt in dat, indien een subsidie op een wettelijk voorschrift berust, ten minste eenmaal in de vijf jaren een verslag wordt gepubliceerd over de doeltreffendheid en de effecten van de subsidie in de praktijk. Het onderhavige onderdeel heeft, op basis van eerdergenoemde overweging, ten doel deze wettelijke verplichting uit te breiden tot de niet op een verordening gebaseerde subsidies en de in financiële zin substantiële uitbestedingen. Evenals het geval is bij subsidie op grond van een wettelijk voorschrift, kan slechts van evaluatie worden afgezien in bijzondere gevallen. In het geval van niet op een verordening gebaseerde subsidies kan daarvan bijvoorbeeld sprake zijn als de kosten van evaluatie onevenredig zouden zijn in verhouding tot het budgettaire belang van de regeling. In het geval van subsidie kan de evaluatie onder meer worden gebaseerd op de door de subsidie-ontvanger af te leggen rekening en verantwoording. Op grond van artikel 4:45, tweede lid, Awb is deze daartoe verplicht. Voor meer ingewikkelde subsidies kunnen de in dat artikel opgelegde verplichtingen nader worden uitgewerkt in de verordening waarop de subsidie berust of in aan de subsidie-ontvanger op te leggen verplichtingen op grond van artikel 4:37, eerste lid, onder f, Awb.

Tweede lid

In de begrotingsverordening van het bedrijfslichaam worden onder de posten 6a 'subsidies' en 6b 'ingekochte diensten ten behoeve van de sector' bedragen opgenomen voor het financieren van specifieke activiteiten ten behoeve van de sector, voor zover bekend is welke organisatie met de uitvoering van de begrote activiteiten wordt belast. Daarbij kan het voorkomen dat met het vaststellen van de begrotingsverordening het bestuur ook besluit over het verlenen van deze subsidies en ingekochte diensten ten behoeve van de sector. Indien dergelijke subsidies en ingekochte diensten ten behoeve van de sector niet bij afzonderlijk bestuursbesluit door het bestuur van een bedrijfslichaam worden verleend, dient in de toelichting op de begroting per te verlenen subsidie of in te kopen dienst inzicht te worden gegeven in de wijze waarop deze aan de in het eerste lid van dit artikel genoemde uitgangspunten voldoen.

Het kan zijn dat ten tijde van het opstellen van de begroting en het vaststellen van de begroting door het bestuur van het bedrijfslichaam de hoogte, invulling en uitwerking van begrote te verlenen subsidies en in te kopen diensten ten behoeve van de sector nog niet in volledige omvang bekend zijn, dan wel dat nog niet duidelijk is of bedragen in de vorm van subsidies of ingekochte diensten ten behoeve van de sector zullen worden aangewend. In die gevallen zal de besluitvorming door het bestuur van het bedrijfslichaam over de te verlenen subsidies en in te kopen diensten ten behoeve van de sector gedurende het begrotingsjaar plaatsvinden. Het is dan ook niet mogelijk voor het bedrijfslichaam om met de toelichting op de begroting in alle gevallen een omvattend inzicht te geven in de toepassing van de in het eerste lid van dit artikel genoemde onderdelen. In de toelichting op de rekening van baten en lasten dient het bedrijfslichaam dit inzicht wel te verlenen.

Artikel 14

De hoofdregel (artikel 119 van de wet) is dat het dagelijks bestuur van een bedrijfslichaam alleen geautoriseerd is tot het doen van uitgaven en het verwerven van inkomsten op grond van een door het bestuur vastgestelde en door de Toezichtkamer

goedgekeurde begroting. De wet kent hierop een uitzondering. Artikel 120, tweede lid van de wet bepaalt dat, indien niet tijdig over een goedgekeurde begroting kan worden beschikt, de Raad het bedrijfslichaam kan machtigen tot het doen van bepaalde uitgaven en het innen van bepaalde inkomsten. In aanvulling hierop creëert deze verordening een tweede uitzondering: artikel 14, tweede lid bepaalt dat voor beperkte begrotingsoverschrijdingen géén herziene begrotingen behoeven te worden vastgesteld en goedgekeurd.

Het tweede lid van artikel 14 heeft tot doel het dagelijks bestuur van een bedrijfslichaam enige ruimte te geven voor begrotingsoverschrijdingen, zonder daarvoor vaststelling en goedkeuring van aanvullende dan wel herziene begrotingen te eisen. De ruimte voor overschrijding is bepaald op vijf procent; dit komt overeen met de in accountancy-kringen breed geaccepteerde marge voor ramingen.

De implicatie hiervan is dat de SER, bij afgifte van zijn goedkeuring aan een begroting zich in feite bij voorbaat akkoord verklaart met beperkte afwijkingen van die begroting. Dat de SER zich hiermee akkoord verklaart, hoeft niet te betekenen dat het bestuur van een bedrijfslichaam zich óók automatisch akkoord moet verklaren met bedoelde begrotingsoverschrijdingen. De door de SER af te geven goedkeuring met een marge van vijf procent van de totale lasten laat onverlet de bevoegdheid van het bestuur van een bedrijfslichaam om van zijn dagelijks bestuur wèl een herziene begroting te verlangen (artikel 123 van de wet).

Overigens zij opgemerkt dat de artikelen 119 en 120 van de wet, noch de bepalingen in deze verordening er aan in de weg staan dat bij acute problemen (bestrijding of hulp bij rampen) snel kan worden gehandeld.

§ 5 De jaarrekening

§ 5.1 Algemeen

Artikel 16

De jaarrekening omvat de rekening van baten en lasten met een toelichting daarop en de balans met een toelichting daarop. Belangrijk is dat de balans met toelichting een zelfstandig onderdeel is van de jaarrekening.

Artikel 17

De jaarrekening van het bedrijfslichaam dient inzicht te verschaffen in de financiële resultaten van het verslagjaar, ook wat betreft het vermogensbeleid. Ter onderbouwing van dit inzicht maakt het bedrijfslichaam duidelijk wat de betekenis is van de resultaten van de beleidsuitvoering, de verrichte activiteiten, voor de financiële resultaten van het bedrijfslichaam. Daarbij verschaft het bedrijfslichaam, ter completering van de financiële planning & control cyclus informatie over de consequenties van de financiële resultaten voor de begroting en meerjarenraming.

§ 5.2 De rekening van baten en lasten en de toelichting daarop

Artikel 18

Deze algemene norm is ontleend aan Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 19

Het besluit tot vaststelling van de rekening van baten en lasten kent, net als de begrotingsverordening, een voor alle bedrijfslichamen gelijke indeling om zodoende de informatie ten behoeve van onderlinge vergelijking te geven.

Artikel 20

De toelichting op de rekening is geënt op de toelichting bij de begroting. De indeling en inrichting van de jaarrekening volgt de indeling en inrichting van de begroting.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 12 ten aanzien van de onderwerpen voor de toelichting op de begroting verstrekt het bedrijfslichaam in de toelichting op de rekening van baten en lasten specificaties en overzichten over gelijksoortige onderwerpen. De hier bedoelde specificaties en overzichten dienen voor zowel het verslagjaar (t), de begroting van jaar t en de realisatiecijfers in de jaarrekening t-1 te worden weergegeven.

In artikel 13 zijn eisen gesteld waaraan de begroting van het bedrijfslichaam moet voldoen bij te verlenen subsidies en in te kopen diensten ten behoeve van de sector. Voorts is geregeld dat hierover in de toelichting op de begroting verantwoording moet worden afgelegd voor zover het te verlenen subsidies en in te kopen diensten ten behoeve van de sector betreft waarbij de besluitvorming door het bestuur van het bedrijfslichaam alleen via de begroting plaatsvindt. Op het moment van het opstellen en vaststellen van de begroting kan het dus zo zijn dat het voor het bedrijfslichaam niet mogelijk is om in alle gevallen een omvattend inzicht te geven in de toepassing van de onderdelen a. tot en met e., als genoemd in het eerste lid van artikel 13. Bij het opstellen van de rekening van baten en lasten is dit wel mogelijk. In de toelichting op de rekening van baten en lasten dient het bedrijfslichaam dan ook een omvattend inzicht te verschaffen over de toepassing van de onderdelen a. tot en met e., als genoemd in het eerste lid van artikel 13 voor verleende subsidies en ingekochte diensten ten behoeve van de sector. Centraal bij dit inzicht staat de wijze waarop en met welke resultaten deze onderdelen door het bedrijfslichaam gedurende het verslagjaar zijn toegepast. Een bedrijfslichaam kan dit doen door elke verleende subsidie en ingekochte dienst ten behoeve van de sector toe te lichten of op een voor het gewenste omvattende inzicht qua resultaat vergelijkbare wijze. Door bijvoorbeeld per groep van gelijksoortige subsidies en ingekochte diensten ten behoeve van de sector de toepassing van de onderdelen a. tot en met e., eerste lid van artikel 13 toe te lichten of door hiervoor bijvoorbeeld een sectorbenadering te kiezen. In de toelichting op de rekening van baten en lasten dient het bedrijfslichaam de door haar gemaakte keuze te onderbouwen.

§ 5.3 De balans en de toelichting daarop

Artikel 21

Het eerste lid verwoordt de algemene norm ontleend aan Titel 9 van Boek 2 Burgerlijk Wetboek. In bijlage 4 is het schema voor de balans opgenomen.

Artikel 30

Eerste lid

In de toelichting op de balans verschaft het bedrijfslichaam inzicht in het verloop van de reserves. Dit behelst de beginstand, de mutaties en de eindstand. Indien een bedrijfslichaam een reserve heeft gedurende het gehele verslagjaar, is de beginstand 1 januari van het verslagjaar en de eindstand 31 december van het verslagjaar. Indien een reserve op een later moment start en/of op een eerder moment eindigt, worden de bijbehorende data gehanteerd.

Tweede lid

Met dit lid wordt beoogd dat mutaties van een reserve alleen mogelijk zijn voor zover deze passen binnen de doelstelling van de betreffende reserve. Daaruit vloeit voort dat mutaties van een bepaalde reserve alleen mogelijk zijn binnen de betreffende reserve zelf. Overheveling van reservegelden naar een andere reserve is niet mogelijk. Op

grond van artikel 37 van deze verordening kan het bestuur van een bedrijfslichaam hiervoor met een gemotiveerd verzoek aan de Toezichtkamer ontheffing aanvragen.

Derde lid

Het in dit lid neergelegde voorschrift heeft tot doel te voorkomen dat reserves, indien en voor zover belegd in effecten, automatisch toenemen met het rente- en dividendrendement. Dit voorschrift ondersteunt het uitgangspunt dat de omvang van de reservepositie zoveel mogelijk een bewuste bestuurlijke keuze moet zijn. In overeenstemming met het uitgangspunt dat effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en eventuele koerswinsten of -verliezen worden toegelicht bij de presentatie van de balans (artikel 8, tweede lid van deze verordening), blijven eventuele koerswinsten of -verliezen in het kader van dit voorschrift buiten beschouwing.

Artikel 32

In dit artikel is een maximumnorm gesteld aan de omvang van de reserves van het bedrijfslichaam: de som van de algemene reserve en de bestemmingsreserves is maximaal gelijk aan het totaal van de lasten van het verslagjaar. Dit betekent dat bestemmingsfondsen – eigen vermogen waarbij door derden een bestedingsbeperking is aangebracht – bij de toetsing buiten beschouwing blijven. De reden hiervoor is, dat deze fondsen in het algemeen niet ingezet zullen kunnen worden als financieringsbuffer.

Indien een bedrijfslichaam de maximumnorm voor de som van de algemene reserve en bestemmingsreserves verwacht te overschrijden of heeft overschreden kan het betreffende bedrijfslichaam, op basis van artikel 37, aan de Toezichtkamer met een gemotiveerd verzoek ontheffing vragen om van de in dit artikel opgenomen maximumnorm af te wijken. Uitsluitend in het geval van bijzondere omstandigheden verleent de Toezichtkamer daarbij ontheffing. Bij een dergelijke ontheffing verbindt de Toezichtkamer strikte voorwaarden waaraan het bedrijfslichaam in haar vermogensbeleid, de uitvoering daarvan en de verantwoording daarover in de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening dient te voldoen.

Bij het vaststellen van een streefniveau voor de som van de algemene reserve en de bestemmingsreserves dient het bestuur van het bedrijfslichaam er rekening mee te houden dat het centrale uitgangspunt is dat de PBO, als vorm van openbaar bestuur, een beperkte behoefte heeft aan reserves om zich in te dekken voor tegenvallende inkomsten of onverwachte uitgaven. De PBO beschikt immers over het heffingsinstrument. Gezien het bovengenoemde centrale uitgangspunt ligt het in de rede dat de door de bedrijfslichamen gehanteerde streefniveaus voor de omvang van hun algemene reserves en bestemmingsreserves lager zijn dan de in dit artikel bepaalde norm van maximaal de jaarlast.

Artikel 33

Artikel 33 geeft – in aansluiting op Richtlijn B 10 van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen – specifieke regels voor de presentatie van de (mutaties van de) voorzieningen in de toelichting op de balans. Richtlijn B 10 geeft regels voor voorzieningen en niet in de balans opgenomen verplichtingen. Onder een voorziening wordt in Richtlijn B 10 verstaan een onderdeel van het vreemd vermogen waarvan de omvang en/of het moment van afwikkeling onzeker is, maar wel redelijkerwijs te schatten is (artikel 2:374 BW). Door aan te sluiten bij de genoemde Richtlijn B 10 worden de regels voor voorzieningen aangevuld met bestaande regelgeving voor niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Artikel 34

Bij een eerdere wijziging van deze verordening is er voor gekozen om aan te sluiten bij Richtlijn B 10 van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen.

Deze Richtlijnen zijn gebaseerd op de geldende wettelijke regeling, zoals voornamelijk vervat in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

§ 6 Externe controle

Artikel 35

Met ingang van 15 december 2010 gelden voor accountantscontroles nieuwe standaarden. Deze nieuwe standaarden zijn gebaseerd op de 'International Standards on Auditing' (ISA). Voor de verklaring van de accountant betekent dit dat 'accountantsverklaring' wordt vervangen door 'controleverklaring'. In deze verordening is hierop aangesloten.

Artikel 36

Eerste lid

Met deze verordening is een stelsel voor financiële verslaggeving gegeven op basis waarvan de bedrijfslichamen hun financiële verantwoording dienen op te stellen. Centraal daarbij staat, in aansluiting op het in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek genoemde inzichtvereiste, het geven van inzicht door de bedrijfslichamen in hun financiële huishouding. Het is de taak van het bedrijfslichaam om hieraan zodanig invulling te geven dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over het financieel beheer in het algemeen en het vermogen en de geraamde en gerealiseerde baten en lasten in het bijzonder. Het is aan de onafhankelijke accountant van het bedrijfslichaam om te onderzoeken of de jaarrekening van de bedrijfslichamen aan de regels en normen van dit stelsel voor financiële verslaggeving voldoet. Het stelsel voor financiële verslaggeving dat deze verordening scheidt, dient hierbij beschouwd te worden als een getrouw-beeld stelsel. Het kan namelijk voor de bedrijfslichamen nodig zijn om toelichtingen omtrent hun financiële huishouding te verstrekken die verder gaan dan de toelichtingen die specifiek op grond van deze verordening gegeven dienen te worden. Ook kan het voor bedrijfslichamen in buitengewoon zeldzame omstandigheden noodzakelijk zijn om ten behoeve van het geven van het gewenste inzicht in de financiële huishouding af te wijken van deze verordening. Het onderzoek van de onafhankelijke accountant dient dan ook vanuit deze achtergrond plaats te vinden.

Tweede lid

In het tweede lid is bepaald dat de controleverklaring (artikel 35, derde lid) moet worden overgelegd aan de Toezichtkamer.

§ 7 Ontheffing en advisering

Artikel 37

Met dit artikel wordt beoogd dat een verzoek tot ontheffing door het bestuur van een bedrijfslichaam aan de Toezichtkamer een weloverwogen en onderbouwde keuze is. Een keuze die pas aan de orde kan zijn wanneer het bestuur van het bedrijfslichaam geen andere oplossingen of mogelijkheden heeft om te voldoen aan het betreffende voorschrift in deze verordening. In dit artikel is verder gesteld dat de Toezichtkamer aan een ontheffing voorwaarden kan verbinden. Hiermee worden onder meer voorwaarden bedoeld die betrekking hebben op de duur van de ontheffing, door het bestuur van het bedrijfslichaam te treffen maatregelen en de verantwoording daarover.

Artikel 38

Dit artikel beoogt een voorziening te treffen voor periodieke evaluatie en aanpassing van de comptabiliteitsvoorschriften en andere financiële voorschriften voor bedrijfslichamen. In de op grond van deze verordening in te stellen adviescommissie zullen in ieder geval vertegenwoordigers van bedrijfslichamen participeren, één of meer

vertegenwoordigers van de directie Bestuurszaken (zijnde het secretariaat van de Toezichtkamer en Bestuurskamer) en één of meer externe accountants.

§ 8 Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 39 tot en met artikel 42

De verordening is in werking getreden met ingang van 1 januari 2012: als eerste dient de begroting voor 2012 volgens deze verordening te worden opgesteld; in 2013 dient de jaarrekening over 2012 volgens deze verordening te worden opgesteld.

Den Haag, 18 maart 2011

A.H.G. Rinnooy Kan
voorzitter

V.C.M. Timmerhuis
algemeen secretaris

RE 3 *Besluit beleidsregels toezicht*

Besluit van de Toezichtkamer van de Sociaal-Economische Raad van 21 maart 2011, houdende vaststelling van beleidsregels die zij toepast bij het uitvoeren van haar toezichttaken (Besluit beleidsregels toezicht)

Grondslag

Door middel van dit Besluit beleidsregels toezicht (Bbt) heeft de Toezichtkamer van de Sociaal-Economische Raad (SER of Raad) beleidsregels vastgesteld. Deze beleidsregels geven aan op welke wijze de Toezichtkamer een aantal van haar toezichttaken uitvoert. In het bijzonder betreft dit de goedkeurings- en instemmingstaken van de Toezichtkamer.

De SER-taken waar het hier om gaat, en waar deze beleidsregels op zijn gebaseerd, zijn neergelegd in de artikelen 77, 83, 94, 119, 124, vierde lid, en 126, zevende lid, van de Wet op de bedrijfsorganisatie (Wbo of wet). Deze regels moeten worden beschouwd binnen het wettelijk toetsingskader dat wordt gevormd door artikel 128, eerste lid, Wbo. Dit artikel bepaalt dat in het kader van de besluitvorming over de goedkeuring van verordeningen met name moet worden getoetst aan het recht en de belangen waarvan de Raad bij artikel 2 Wbo de behartiging is opgedragen.

De SER heeft de hier bedoelde toezichttaken rechtstreeks gedelegeerd aan de Toezichtkamer, door middel van de Instellingsverordening Bestuurskamer 2008. De Bestuurskamer is overigens gehoord over onderhavig Besluit beleidsregels toezicht, en heeft ermee ingestemd. Zowel de Toezichtkamer als de Bestuurskamer zijn commissies uit het midden van de Raad als bedoeld in artikel 19 Wbo.

Dit Besluit beleidsregels toezicht wordt gepubliceerd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie en het treedt twee dagen daarna in werking. Het treedt in de plaats van het Besluit beleidsregels Bestuurskamer en het Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer.

Achtergrond

Het stelsel van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie (PBO) bestaat uit de SER en de product- en bedrijfschappen (bedrijfslichamen). Op grond van de Wbo is de SER toezichthouder op de bedrijfslichamen. Deze toezichttaken van de SER waren tot 1 juli 2008 gedelegeerd aan de Bestuurskamer en vanaf die datum aan de Toezichtkamer.

Op 2 oktober 2003 is het Besluit beleidsregels Bestuurskamer vastgesteld. Daarin heeft de Bestuurskamer vastgelegd hoe zij haar toetsingstaak op een aantal terreinen vorm geeft. Bij besluit van 4 oktober 2006 is dit aangevuld met de regels en richtlijnen voor vergoedingen van bedrijfslichamen (product- en bedrijfschappen). Met de instelling van de Toezichtkamer in 2008 heeft deze commissie de beleidsregels ook van toepassing verklaard op haar werkzaamheden, via het 'Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer'.

Verskillende ontwikkelingen maakten een vervanging van deze besluiten noodzakelijk¹. De belangrijkste ontwikkelingen zijn in dit verband de herijking van het SER-toezichtbeleid van april 2008 en de wijzigingen van de Wbo van april 2009. Daarnaast maakten onder meer ook de invoering van de Code Goed Bestuur product- en bedrijfschappen en de wettelijke verankering daarvan, alsmede de instelling van de Toezichtkamer en gewijzigde inzichten ten aanzien van het vergoedingenbeleid een herziening van de beleidsregels noodzakelijk.

De belangrijkste wijzigingen in het onderhavige besluit ten opzichte van het Besluit beleidsregels Bestuurskamer zijn de vormgeving, de wijze van regelgeving en de beleidsregels inzake de vergoedingen door bedrijfslichamen. Er is voor gekozen in de vormgeving meer tot uiting te laten komen dat het geen wetgeving maar beleidsregels betreft en – mede daardoor – de leesbaarheid te bevorderen. De wijze van regelgeving is waar mogelijk meer 'principle based' en minder 'rule based' en er wordt meer verwezen naar andere rechtsbronnen. Bij de vergoeding door bedrijfslichamen is gekozen voor één systeem van voorzittersvergoedingen.

De beleidsregels in dit besluit kunnen in de toekomst worden aangevuld met beleidsregels ten aanzien van de overige toezichttaken van de Toezichtkamer.

Doel

De toezichthoudende taken van de SER zijn gebaseerd op de bepalingen van het Tweede Hoofdstuk van de wet. Blijkens artikel 71 Wbo hebben de product- en bedrijfschappen tot taak een het algemeen belang dienende bedrijfsuitoefening door de ondernemingen, waarvoor zij zijn ingesteld, te bevorderen, alsmede het gemeenschappelijk belang van die ondernemingen en van de daarbij betrokken personen te behartigen. In de Wbo is tot uitdrukking gebracht waarop de SER concreet toezicht houdt en over welke bevoegdheden de SER beschikt. De SER heeft deze taken en bevoegdheden voor een belangrijk deel gedelegeerd aan de Toezichtkamer. De Toezichtkamer streeft ernaar de naleving van de Wbo te bevorderen via transparantie en voorspelbaarheid van het toezicht. Het stellen van beleidsregels draagt daar aan bij. In die regels kan aangegeven worden hoe bij het uitvoeren van toezicht getoetst zal worden, aan de hand van welke (concrete) normen en op welke wijze.

Het doel van het SER-toezicht is het bevorderen van het rechtmatig en doelmatig functioneren van de bedrijfslichamen. Het uitoefenen van dit toezicht draagt bij aan het goed functioneren van bedrijfslichamen afzonderlijk en van het stelsel als geheel.

Inhoud

De Toezichtkamer toetst verordeningen van bedrijfslichamen op grond van de in de wet neergelegde goedkeuringstaak van de SER en binnen het kader van artikel 128, eerste lid, Wbo. In dit besluit beleidsregels geeft de Toezichtkamer aan hoe zij dat toetsingskader heeft ingevuld. Goedkeuring van verordeningen vindt plaats aan de hand van de beleidsregels.

---

¹ Het Besluit beleidsregel Bestuurskamer is ingetrokken bij besluit van de Bestuurskamer van 18 maart 2011 (Besluit tot intrekking van het Besluit beleidsregels Bestuurskamer). Het Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer is ingetrokken bij besluit van de Toezichtkamer van 8 maart 2011 (Besluit tot intrekking van het Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer).

Tot dit besluit behoren tevens de 'Modellen voor verordeningen en besluiten bedrijfslichamen' (het modellenboek), waarin modellen voor verschillende soorten verordeningen en besluiten van bedrijfslichamen zijn opgenomen, en de 'Geleidebrief aanvraag goedkeuring verordening'. Deze staan op de website van de SER.

De beleidsregels zijn primair relevant voor verordeningen van bedrijfslichamen, maar in bepaalde gevallen ook voor besluiten van bedrijfslichamen, zoals het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening.

Overigens geldt dat bij het opstellen van regelgeving voor de bedrijfslichamen ook relevant zijn het 'Draaiboek EG-/WTO-notificatie voor de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie' en het 'Draaiboek Staatssteun'. Deze worden door de SER in een afzonderlijke publicatie uitgegeven. Daarnaast bestaat voor de bedrijfslichamen een 'Handleiding notificatie onder de Dienstenrichtlijn'; dit is een uitgave van de Interdepartementale Commissie Europees Recht (ICER).

Beleidsregel 1. De verdaging van een goedkeuringsbesluit

Inleiding

De Wbo staat het de Toezichtkamer toe besluiten over de goedkeuring van verordeningen te verdagen. Beleidsregel 1 heeft betrekking op dergelijke verdagingsbesluiten.

Beleidsregel 1

De Toezichtkamer kan een besluit omtrent goedkeuring verdagen, onder meer indien zij dit in verband met de juiste naleving van deze beleidsregels nodig oordeelt. Daarbij gelden de volgende regels.

- a. Wanneer de Toezichtkamer besluit tot verdaging van goedkeuring krijgt het betrokken bedrijfslichaam daarvan onverwijld en gemotiveerd bericht.**
- b. Indien de Toezichtkamer besluit tot verdaging in verband met de noodzaak tot notificatie op grond van de Notificatierichtlijn of melding van steunmaatregelen door het bedrijfslichaam, wordt het besluit tot verdaging tegelijkertijd in afschrift gezonden aan de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. De Toezichtkamer neemt het besluit omtrent goedkeuring na ontvangst van een schriftelijke mededeling van de minister dat de desbetreffende verordening geen wijziging behoeft.**

Toelichting

In deze beleidsregels wordt enerzijds aangegeven wanneer de Toezichtkamer over kan gaan tot een besluit tot verdaging van goedkeuring (bijvoorbeeld indien een regeling ter notificatie aan de Europese Commissie dient te worden voorgelegd) en anderzijds hoe zij procedureel handelt indien zo'n situatie zich voordoet.

Onderdeel b ziet op verdaging in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen. De Toezichtkamer speelt hierbij een lijdelijke rol. Zij besluit pas over de goedkeuring indien van het desbetreffende ministerie bericht is ontvangen dat de aan 'Brussel' voorgelegde verordening geen wijzigingen behoeft.

Voor onderdeel b zijn met name relevant de Notificatierichtlijn (richtlijn nr. 98/34/EG van 22 juni 1998, gewijzigd bij richtlijn 98/48/EG) en de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (ex artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag).

Beleidsregel 2. Het gebruik van regelgeving

Inleiding

Met het instrument regelgeving moet door de overheid op eenduidige wijze worden omgegaan. Bij het opstellen van PBO-regelgeving is het van belang dat zorgvuldigheidseisen die in het algemeen worden gesteld aan regelgeving voor het Rijk, en die zijn neergelegd in de zogenaamde Aanwijzingen voor de regelgeving², ook hier worden toegepast. De Toezichtkamer zal bij goedkeuring van de regelgeving van de bedrijfslichamen dan ook mede toetsen of de Aanwijzingen voor de regelgeving op overeenkomstige wijze zijn toegepast³.

Beleidsregel 2

De Aanwijzingen voor de regelgeving zijn van overeenkomstige toepassing op de regelgeving van bedrijfslichamen. De vraag of regelgeving nodig is en welke vorm deze dan moet krijgen, wordt getoetst aan de Aanwijzingen 6 tot en met 18.

Toelichting

De Aanwijzingen voor de regelgeving zijn in beginsel integraal op de bedrijfslichamen van toepassing. De paragraaf van de Aanwijzingen voor de regelgeving waarin de Aanwijzingen 6 tot en met 18 staan, is getiteld "Gebruik van regelgeving". Deze richt zich in het bijzonder op de kwaliteitscriteria die aan het inzetten van het instrument van regelgeving zijn verbonden.

Het gaat in deze beleidsregel om overeenkomstige toepassing, ook waar het de Aanwijzingen 6 tot en met 18 betreft. Sommige Aanwijzingen of onderdelen daarvan, en enkele begrippen, passen niet of niet helemaal bij de PBO-situatie. Dit betreft bijvoorbeeld de Aanwijzingen 7a, 11a en 16.

Over de toepassing van enkele Aanwijzingen in de PBO-situatie kan verder nog het volgende worden opgemerkt.

De achtergrond van *Aanwijzing 6* is dat zeer terughoudend moet worden omgegaan met het instrument regelgeving. Niet alleen geldt in de PBO het 'complementariteitsbeginsel', inhoudende dat PBO-activiteiten zijn bedoeld als aanvulling op en niet ter vervanging van private activiteiten, ook verdienen – indien publiekrechtelijke interventie aan de orde is – alternatieven voor regelgeving de aandacht. Zie ook Aanwijzingen 7 (met name onderdeel c) en 8. Ten slotte dient de keuze voor regelgeving in de bijbehorende toelichting te worden verantwoord.

In aanvulling op *Aanwijzing 8* wordt hier opgemerkt dat indien het zelfregulerend vermogen van de desbetreffende sector of bedrijfstak tekortschiet om een doelstelling te bereiken, moet worden bezien of dit vermogen door publiekrechtelijke maatregelen kan worden versterkt.

Het tweede lid van *Aanwijzing 11* gaat over handhavingsmethoden die tegen elkaar moeten worden afgewogen. In het kader van de PBO kan daarbij worden gedacht aan preventieve middelen, zoals voorlichting, maar ook aan tuchtrechtelijke en strafrechtelijke middelen. Voor elk van deze repressieve handhavingsmethoden dient verder aandacht te worden besteed aan de mogelijke sancties. Bij de afweging van de verschillende mogelijkheden dienen de aspecten, bedoeld in *Aanwijzing 9*, aan de orde te komen.

---

² De Aanwijzingen voor de regelgeving (regeling van de Minister-President van 18 november 1992, Stcrt. 230) is een circulaire van de Minister-President, die – als daar aanleiding toe bestaat – wordt aangepast aan de ontwikkelingen. Het is een belangrijk naslagwerk voor wetgevingsjuristen.

³ Daarnaast bestaan de Aanwijzingen voor decentrale regelgeving, een uitgave van de VNG (SDU), met name bestemd voor bestuurders en ambtenaren die regelgeving maken bij provincies en gemeenten. Het kan ook voor de PBO nuttig zijn van deze uitgave kennis te nemen.

De wet bepaalt dat, als het gaat om het aanwijzen van repressieve maatregelen in PBO-verordeningen, tuchtrecht het uitgangspunt moet zijn (artikel 104 Wbo). Een keuze voor het strafrecht valt in het algemeen slechts te rechtvaardigen als tuchtrechtelijke handhaving te kort zou schieten om een goede naleving van een verordeningsbepaling te verzekeren. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn, indien de overtreden bepaling gevaar met zich brengt voor personen (volksgezondheid), indien zij in betekenende mate andere belangen dan die van de betrokken bedrijfsgenoten beschermt, of indien het door de overtreding te verkrijgen economisch voordeel de ten hoogste op te leggen boete in betekenende mate kan overschrijden.

Beleidsregel 3. Toepassing van de PBO-toets

Inleiding

Bij de vaststelling van regelgeving is het van belang dat het bedrijfslichaam vooraf een afweging maakt over nut en noodzaak van de inzet van publieke middelen en instrumenten. In de Verordening financiën bedrijfslichamen 2011 (Vfb 2011) is daartoe de zogenaamde 'PBO-toets' opgenomen in artikel 13, eerste lid. Dit betreft het geheel van uitgangspunten waaraan voldaan moet worden wil een bedrijfslichaam over kunnen gaan tot het verstrekken van subsidie of het inkopen van diensten ten behoeve van de sector. Onderdelen van deze toets zijn echter ook relevant waar het de regelgeving van een bedrijfslichaam in zijn algemeenheid betreft. De Toezichtkamer zal bij de goedkeuring van de regelgeving van de bedrijfslichamen dan ook mede toetsen of de 'PBO-toets' op een juiste wijze is toegepast⁴.

Beleidsregel 3

Bedrijfslichamen moeten bij het opstellen van regelgeving waar mogelijk naar analogie toetsen aan de uitgangspunten verwoord in artikel 13, eerste lid, Vfb 2011. In de toelichting op de regelgeving wordt schriftelijk toegelicht op welke wijze aan deze uitgangspunten wordt voldaan.

Toelichting

In de Vfb 2011 is de set van uitgangspunten die gezamenlijk de 'PBO-toets' vormen neergelegd. Deze uitgangspunten, die bij de verantwoording over besluiten tot subsidieverstrekking of uitbesteding door een bedrijfslichaam moeten worden gehanteerd, vloeien – direct of indirect – voort uit de Wbo. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de toelichting in de Vfb 2011. Het betreft de volgende uitgangspunten:

- het doel van de subsidie of de ingekochte dienst is herleidbaar tot de taken en bevoegdheden van het bedrijfslichaam, bedoeld in artikel 71 Wbo en in zijn instellingsbesluit (algemeen belang sector);
- het doel van de subsidie of de ingekochte dienst is niet of niet goed te bereiken door middel van financiering door privaatrechtelijke organisaties (complementariteitsbeginsel);
- het bedrijfslichaam kan de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verleend of de dienst wordt ingekocht niet of niet goed zelf uitvoeren (uitgangspunt is dat openbare belangen zo veel mogelijk via publiekrechtelijke weg moeten worden behartigd);
- de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verleend of de dienst wordt ingekocht komen in beginsel ten goede aan alle ondernemingen waarvoor het bedrijfslichaam is ingesteld, of die behoren tot een bepaalde branche of sector binnen zijn werkingssfeer, en de daarbij betrokken personen (beginsel van non-exclusiviteit); en
- er is voorzien in een tijdige evaluatie van de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de subsidie of de ingekochte dienst (adequaat beheer van publieke middelen).

Deze uitgangspunten zijn echter niet uitsluitend toepasbaar op en relevant voor subsidieverstrekking of uitbesteding, maar ook op andere activiteiten van een bedrijfslichaam, waaronder de regelgeving. Bij de goedkeuring van regelgeving zal de Toezichtkamer naar analogie beoordelen of de bedrijfslichamen op de juiste wijze hun afwegingen hebben gemaakt ten aanzien van de uitgangspunten van de 'PBO-toets'.

Steeds moet schriftelijk worden toegelicht op welke wijze de betreffende regelgeving aan de uitgangspunten voldoet. Mede in verband met de toezichtstaak, waaronder de

---

⁴ Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Vfb 2011 per 1 januari 2012, wordt in 2011 bij toepassing van deze beleidsregel gebruik gemaakt van de gepubliceerde tekst van de Vfb 2011.

goedkeuringstaak, van de Toezichtkamer dient dit te geschieden in de toelichting bij de betreffende regelgeving. Overigens bestaat er een beperkte overlap tussen de Aanwijzingen 6 tot en met 18 van de Aanwijzingen voor de regelgeving (zie beleidsregel 2) en de PBO-toets.

Beleidsregel 4. Verstrekking van subsidies per boekjaar

Inleiding

Bedrijfslichamen dienen bij het verstrekken van subsidies de wet na te leven, derhalve te handelen conform het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Titel 4.2 van de Awb, de subsidietitel, is ook van toepassing op het subsidierecht van decentrale overheden (memorie van toelichting, TK 23 700, nr. 3, p. 18-20), waaronder de product- en bedrijfschappen. De afdelingen 4.2.1 tot en met 4.2.7 (oftewel de artikelen 4:21 tot en met 4:57) van de subsidietitel zijn op alle subsidies van toepassing, en bevatten in beginsel dwingende regels over het gehele proces van subsidiëring. De afdeling 4.2.8 bevat daarnaast een facultatieve standaardregeling voor per boekjaar verstrekte subsidies aan rechtspersonen. De Toezichtkamer acht het wenselijk dat deze facultatieve regeling steeds wordt toegepast bij per boekjaar verstrekte subsidies.

Beleidsregel 4

Indien een bedrijfslichaam voornemens is subsidie per boekjaar aan een rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid te verstrekken, bepaalt het bij de betreffende verordening of bij het betreffende besluit dat afdeling 4.2.8 van de Awb daarop van toepassing is. Hierbij kan het bedrijfslichaam tevens de wijze bepalen waarop deze afdeling wordt toegepast, alsmede het gedeeltelijk of geheel achterwege laten van de toepassing van deze afdeling.

Toelichting

De Awb bepaalt in artikel 4:23 als hoofdregel dat voor de verstrekking van subsidie een wettelijke grondslag wordt vereist. Voor de bedrijfslichamen betekent dit dat een subsidie moet worden verstrekt op grond van een eigen verordening of van een ander wettelijk voorschrift "dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt". Van de hoofdregel kan worden afgeweken op grond van één van de in artikel 4:23, derde lid opgesomde situaties. Artikel 4:23, derde lid onderdeel c betreft de situatie waarin de begroting de subsidie-ontvanger en het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, vermeldt.

Afdeling 4.2.8 Awb (artikelen 4:58 – 4:80) heeft een facultatief karakter; de afdeling is alleen van toepassing wanneer een wettelijk voorschrift dat bepaalt, of wanneer het bestuursorgaan daartoe uitdrukkelijk heeft besloten. Deze afdeling bevat een standaardregeling die geheel of gedeeltelijk van toepassing kan worden verklaard op subsidies die per boekjaar worden verstrekt ter bekostiging van structurele activiteiten. Veelal zijn dat exploitatie- of budgetsubsidies. Het gaat dus om min of meer dezelfde subsidies als die welke op grond van onderdeel c van het derde lid van artikel 4:23 Awb zijn uitgezonderd van het vereiste van een wettelijke grondslag.

De Toezichtkamer vindt het belangrijk dat bedrijfslichamen op per boekjaar verstrekte subsidies, afdeling 4.2.8 van toepassing verklaren. Dit om het gemis van een wettelijke grondslag te compenseren en de rechtmatigheid van de desbetreffende subsidies te vergroten. Structurele budget- of exploitatiesubsidies, die in de begroting worden verantwoord maar waarvan onduidelijk is of zij voldoen aan de bepalingen van deze afdeling, maken het betrokken bedrijfslichaam kwetsbaar voor kritiek. Dat geldt waarschijnlijk nog meer als het subsidies aan dragende organisaties zou betreffen. Het van toepassing verklaren van afdeling 4.2.8 kan bij wettelijk voorschrift (verordening) of bij besluit. Het is raadzaam om in de verordening of het besluit te verwijzen naar artikel 4:58 Awb. Dit is het openingsartikel van afdeling 4.2.8, waarin wordt aangegeven dat de afdeling facultatief is en dat daarvoor een wettelijk voorschrift of besluit nodig is.

De artikelen van afdeling 4.2.8, betreffen de subsidie-aanvraag, de subsidieverlening, de verplichtingen van de subsidie-ontvanger en de vaststelling en uitbetaling van de subsidie. De voorschriften zijn een uitwerking van en een aanvulling op de andere afdelingen van de subsidietitel. Naast deze bepalingen zijn dus ook steeds

de algemenere bepalingen van die afdelingen van toepassing.

Afdeling 4.2.8 bevat een groot aantal 'kan'-bepalingen en keuzemogelijkheden. De bedrijfslichamen zijn vrij in de keuze deze al dan niet toe te passen, zij kunnen de wijze waarop de afdeling wordt toegepast bij verordening of besluit regelen. Uiteraard is dit laatste niet nodig voor het niet-toepassen van een kan-bepaling.

Verder kunnen de bedrijfslichamen besluiten de afdeling gedeeltelijk of in zijn geheel niet toe te passen op een bepaalde subsidie. Er moet dan wel sprake zijn van een relevante en goed onderbouwde motivering. Bovendien zou het bedrijfslichaam in dat geval moeten trachten hetzelfde resultaat op andere wijze te bereiken, met name door toepassing te geven aan de artikelen 4:37 tot en met 4:39 Awb. Een dergelijke afwijking

van de hoofdregel vraagt uiteraard wel om een 'zware' verantwoording in de toelichting bij de verordening of het besluit.

Beleidsregel 5. Schilthuisaftrek

Inleiding

De Wbo regelt in artikel 126, zesde en achtste lid, dat bedrijfslichamen op de heffingen die zij opleggen een aftrek mogen toepassen. Deze zogenaamde Schilthuisaftrek of -korting is alleen toepasbaar ten aanzien van leden van ondernemersorganisaties⁵. De wijze waarop de aftrek wordt toegepast moet op grond van de wetsbepaling in een verordening zijn vastgelegd. Naast de procedure en het deel van het bedrag van de contributie dat mag worden afgetrokken, moet uit de verordening duidelijk worden hoe groot de groep van aftrekgerechtigden is. De onderhavige beleidsregel maakt duidelijk – waar het gaat om de afbakening van het veld van organisaties die voor Schilthuisaftrek in aanmerking komen – aan welke criteria de Toezichtkamer een dergelijke verordening toetst.

Beleidsregel 5

Indien een bedrijfslichaam de in artikel 126 Wbo bedoelde mogelijkheid toepast om een aftrek op een heffing toe te staan, komen voor die aftrek in beginsel de leden van alle relevante ondernemersorganisaties in aanmerking. In concreto gaat het om:

- a. **de ondernemers die, al dan niet rechtstreeks, lid zijn van een organisatie van ondernemers die een of meer leden in zijn bestuur heeft benoemd;**
- b. **de ondernemers die, al dan niet rechtstreeks, lid zijn van een organisatie van ondernemers die een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid is en die:**
  1. **krachtens haar statutaire doelstelling haar werkzaamheid kan uitstrekken tot ten minste een belangrijk gedeelte van het terrein waarop het bedrijfslichaam een taak heeft te vervullen,**
  2. **voldoet aan de kwalitatieve representativiteitscriteria, genoemd in de artikelen 3 tot en met 7 van de Verordening representativiteit organisaties,**
  3. **tot de werkingssfeer van het bedrijfslichaam behorende leden heeft, waarvan het aantal niet-onbetekenend is,**
  4. **met betrekking tot de behartiging van sociaaleconomische belangen van ondernemers een positie van enige betekenis inneemt binnen de groep van ondernemers die zij beoogt te organiseren, hetgeen onder meer kan blijken uit de mate van representativiteit binnen die groep, de deelname aan het arbeidsvoorwaardenoverleg, het verrichten van studies of diensten die ook buiten die groep van belang worden geacht en de deelname aan regelmatig overleg met de overheid, en**
  5. **haar activiteiten, al dan niet door middel van een federatie van gelijksoortige organisaties, landelijk ontplooit.**

Aan de leden van de onder b bedoelde organisaties wordt de aftrek slechts toegestaan op grond van een daartoe strekkend verzoek van het bestuur van die organisatie aan het bestuur van het bedrijfslichaam.

---

⁵ Dit kan ook zpp'ers betreffen die zich binnen een vakorganisatie hebben verenigd.

Toelichting

Algemeen

Een bedrijfslichaam kan ervoor kiezen Schilthuisaftrek toe te passen op zijn heffingen⁶. Ten aanzien van de aftrekgerechtigden stelt artikel 126, zesde lid, in dat geval de eis dat het moet gaan om bedrijven die lid zijn van een ondernemersorganisatie waaraan zij contributie hebben betaald. Dit moet een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid zijn.

Op grond van criteria geformuleerd in wettekst, wetsgeschiedenis, jurisprudentie en literatuur bakent de beleidsregel af welk soort organisaties voor toepassing van de aftrek in aanmerking komt. De opsomming in onderdeel b heeft een cumulatief karakter.

Indien het een organisatie betreft die niet in het bestuur is vertegenwoordigd, is voor de concretisering van het recht op Schilthuisaftrek vereist dat eerst wordt getoetst of de organisatie voldoet aan de criteria. Deze organisatie dient daartoe, indien dit aan de orde is, een desbetreffend verzoek aan het bestuur te richten. Dit geldt niet voor organisaties die zelf in het bestuur zitting hebben; deze zullen doorgaans aan alle criteria voldoen. Daarnaast hebben zij al impliciet – door middel van het nemen van een bestuursbesluit tot toepassing van de Schilthuisakorting – kenbaar gemaakt de aftrek voor hun leden te verlangen.

Toelichting op enkele van de vijf criteria

De vijf criteria in de beleidsregel hebben verschillende achtergronden. Sommige zijn codificerend van aard; daarnaast zijn er onderdelen afkomstig uit de SER-Verordening representativiteit organisaties. Hieronder worden enkele kort besproken.

Het eerste onderdeel is vrijwel letterlijk overgenomen uit artikel 2 ('Algemene criteria') van de Verordening representativiteit organisaties. Het is een belangrijk en logisch uitgangspunt dat organisaties krachtens hun statutaire doelstelling hun werkzaamheid moeten kunnen uitstrekken tot het desbetreffende werkterrein.

Het derde onderdeel bepaalt dat de organisatie – naast de in het eerste onderdeel bedoelde statutaire mogelijkheid om op het desbetreffende werkterrein (van het bedrijfslichaam) werkzaam te zijn – ook in voldoende mate leden moet hebben op dat werkterrein. Het criterium houdt in dat het aantal leden binnen die werkingssfeer 'niet-onbetekenend' dient te zijn, overeenkomstig artikel 9 van de Verordening representativiteit organisaties.

Voor het vijfde onderdeel geldt dat niet bepalend is of de organisatie in alle provincies van het land een zeker aantal leden heeft. Wel is bepalend dat de organisatie haar activiteiten landelijk ontplooit, en niet uitsluitend plaatselijk of regionaal. Indien de organisatie niet zelf, maar door middel van een federatie van gelijksoortige organisaties haar activiteiten landelijk ontplooit, kunnen haar (indirecte) leden eveneens voor de aftrek in aanmerking komen. Bij dit zogenaamde 'getrapte lidmaatschap' gaat het erom dat de belangen van de ondernemer uiteindelijk door de 'koepel'-organisatie worden behartigd.

---

⁶ Sinds de in 2009 doorgevoerde wijziging van de Wbo bepaalt het zesde lid van artikel 126 dat de korting alleen nog kan worden toegepast op een algemene heffing. De mogelijkheid deze toe te passen op een bestemmingsheffing wordt overeenkomstig het achtste lid in de loop van enkele jaren afgebouwd.

Beleidsregel 6. Vergoedingen door bedrijfslichamen

Inleiding

Bestuursleden van een bedrijfslichaam en hun plaatsvervangers kunnen een vergoeding ontvangen voor hun werkzaamheden ten behoeve van het bedrijfslichaam. Hetzelfde geldt voor de voorzitter van een bedrijfslichaam en zijn plaatsvervangers, het dagelijks bestuur, commissies uit het midden van het bestuur (artikel 88 commissies) en andere organen van het bedrijfslichaam (artikel 88a commissies). De vergoeding komt ten laste van het bedrijfslichaam. Het bestuur van het bedrijfslichaam moet de vergoedingregels in een verordening vastleggen. Zie artikelen 77, 83, 85, 88 en 88a Wbo.

De Toezichtkamer heeft tot taak te besluiten over goedkeuring van een dergelijke verordening en hanteert daarbij onderstaande beleidsregel. Uitgangspunt is dat de vergoedingsregeling prudent en transparant dient te zijn, temeer omdat de vergoedingen betaald worden uit publiek gefinancierde middelen. Voor bestuurders mag de verordening geen hogere vergoeding bepalen dan de standaardvacatievergoeding die leden van de SER ontvangen⁷. Voor een voorzitter mag de verordening geen andere beloningselementen bevatten en per beloningselement ook niet voor een hoger bedrag, dan de in deze beleidsregel genoemde beloningselementen uit de 'Verordening vergoeding voorzitter 2010' van de SER. De Toezichtkamer vindt het belangrijk dat de vergoedingen van de voorzitters van de bedrijfslichamen blijven onder de norm van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Wopt).

Beleidsregel 6

1. Vergoeding van bestuurders

- a. De vergoedingen die bedrijfslichamen op grond van artikel 77 Wbo verstrekken, worden onderscheiden in een vacatievergoeding en een vergoeding voor reis- en verblijfkosten.**
- b. De vacatievergoeding wordt vastgesteld op een bedrag per vergadering of per dagdeel waarin wordt vergaderd. De vacatievergoeding bedraagt per vergadering of dagdeel ten hoogste het bedrag van de standaardvacatievergoeding dat krachtens de Verordening vergoedingen aan leden van de raad, het dagelijks bestuur en de commissies voor enig jaar wordt vastgesteld. Indien de vergoeding op een bedrag per vergadering wordt vastgesteld, geldt als voorwaarde dat voor twee of meer vergaderingen die binnen één dagdeel aanvangen en eindigen, slechts eenmaal een vacatievergoeding wordt toegekend.**
- c. De vacatievergoeding voor een voorzitter van een commissie kan ten hoogste 125 procent van de vacatievergoeding voor gewone leden van die commissie bedragen.**
- d. De vergoeding van reis- en verblijfkosten wordt vastgesteld als een vergoeding op declaratiebasis dan wel als een forfaitaire vergoeding gebaseerd op de afstand tussen woonplaats en vergaderplaats.**

2. Vergoeding van de voorzitter

- a. De verordening van het bedrijfslichaam waarin de vergoeding van de voorzitter op grond van artikel 83 Wbo wordt vastgesteld, bevat geen andere beloningselementen en ten hoogste de bijbehorende bedragen als bepaald in de artikelen 1, 3, eerste lid, 4, 5 en 6 van de Verordening vergoeding voorzitter 2010 van de Raad.**
- b. Indien de functie van voorzitter van een bedrijfslichaam in minder dan zestig procent van een voltijdsfunctie wordt vervuld, bevat de verordening, in afwijking van het in onderdeel a bepaalde, geen andere beloningselementen en ten hoogste de bijbehorende bedragen als**

---

⁷ Zie de Verordening vergoedingen aan leden van de raad, het dagelijks bestuur en de commissies en het daarop gebaseerde Besluit tot vaststelling van de hoogte van vergoedingen aan leden van de raad, het dagelijks bestuur en de commissies.

bepaald in artikel 1 van de Verordening vergoeding voorzitter 2010 van de Raad.

- c. Indien de functie van voorzitter van een bedrijfslichaam in deeltijd wordt vervuld, gelden de in onderdelen a en b aangeduide maximale beloningselementen en bijbehorende bedragen naar evenredigheid.**
- d. Naast het in onderdelen a tot en met c bepaalde, kan de vergoedingsregeling van de voorzitter een vergoeding van de werkelijk gemaakte reis- en verblijfkosten op declaratiebasis bevatten.**
- e. De vergoedingsregeling van de voorzitter vermeldt de beloningselementen en bijbehorende bedragen, het percentage van een voltijdsfunctie waarin de voorzitter actief is ten behoeve van het bedrijfslichaam alsmede de periodiciteit van betaalbaarstelling van de vergoeding.**

Toelichting

Algemeen

Doel van deze beleidsregel is het uniformeren en transparant maken van de systematiek van de vergoedingsregelingen voor bestuurders en voorzitters binnen de PBO. De beleidsregel laat de bedrijfslichamen de vrijheid zelf de passend geachte vergoeding vast te stellen, maar limiteren enerzijds de af te spreken beloningselementen en anderzijds de hoogte van ieder van die elementen.

Voor de bestuursleden c.s. (artikel 77 Wbo) zijn deze maxima ontleend aan de SER-Verordening vergoedingen aan leden van de raad, het dagelijks bestuur en de commissies. Voor de voorzitters (artikel 83 Wbo) zijn deze maxima gebaseerd op de SER-Verordening vergoeding voorzitter 2010. Zowel voor bestuurders als voor voorzitters van bedrijfslichamen geldt derhalve dat de grenzen van hun vergoeding zijn ontleend aan datgene wat de SER voor zijn bestuurders en zijn voorzitter heeft geregeld. Verder bepaalt de beleidsregel dat bedrijfslichamen bepaalde informatie expliciet in hun vergoedingsregeling moeten opnemen.

Overigens geldt dat de Toezichtkamer op grond van artikel 4:84 van de Algemene wet bestuursrecht in het geval van bijzondere omstandigheden kan afwijken van het bepaalde in deze beleidsregel bij het goedkeuren van een vergoedingsverordening. Een voorwaarde daarbij is wel dat de (toelichting op de) verordening een motivering van de bijzondere omstandigheden bevat.

In het bijzonder ten aanzien van de vergoeding van voorzitters geldt dat de laatste jaren zowel maatschappelijk als politiek veel aandacht bestaat voor topinkomens die worden gefinancierd uit publieke middelen. De Wopt heeft tot doel openheid te geven over de beloningspositie van topfunctionarissen in met publieke middelen gefinancierde sectoren, gezien het feit dat de salarissen uit belastinggeld worden betaald. De Wopt geldt ook voor bestuurders in de PBO. De Wopt zal mogelijk worden vervangen door een Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector⁸. Deze wet strekt, blijkens het wetsvoorstel, ertoe de beloning van bestuurders en hoogste leidinggevenden in de publieke en semipublieke sector aan een wettelijke norm te binden. De norm voor de publieke sector, waar ook de voorzitters van bedrijfslichamen onder zullen vallen, zal dan worden gemaximeerd op 130 procent van de bruto beloning van een minister. Vooralsnog acht de Toezichtkamer het wenselijk een beleidsregel aangaande de vergoeding van voorzitters van bedrijfslichamen te hanteren en daarbij de Verordening vergoeding voorzitter 2010 van de SER als grens te stellen.

Gezien bovenstaande ontwikkelingen en overwegingen is de beleidsregel ten aanzien van de vergoeding voorzitters geformuleerd op basis van de volgende uitgangspunten:

- Doel is het uniformeren en transparanter maken van het systeem van voorzittersvergoedingen. Ten tijde van het opstellen van deze beleidsregel bestaan twee (ingewikkelde) regelingen voor het vaststellen van voorzittersvergoedingen naast elkaar, hetgeen onwenselijk wordt geacht.

---

⁸ Tweede Kamer 2010-2011, 32 600, nr. 2.

- Er wordt één regime gehanteerd voor vergoedingen van voorzitters ongeacht of zij voorzitter zijn van een productschap of een bedrijfsschap.
- De SER-Verordening vergoeding voorzitter 2010 is het kader.
- De aanpassing van het systeem van vergoedingen van voorzitters is gericht op uniformering van de systematiek, niet op wijziging in de hoogte van de vergoedingen van de voorzitters van bedrijfslichamen zoals deze golden ten tijde van het opstellen van deze beleidsregel.

Met deze beleidsregel wordt beoogd een uniforme regeling tot stand te brengen voor vergoedingen van voorzitters zonder onderscheid te maken tussen enerzijds productschappen en anderzijds bedrijfsschappen zoals in het verleden gebeurde. Inherent aan het uniformeren van twee verschillende regelingen tot één, is dat de nieuwe regeling niet op ieder onderdeel naadloos aan zal sluiten op ieder van de oude regelingen. Met de aanpassing van de systematiek is uitdrukkelijk niet beoogd grote wijziging aan te brengen in de hoogte of omvang van de vergoedingen van de voorzitters van bedrijfslichamen zoals deze golden ten tijde van het opstellen van deze beleidsregel. Voor zover bedrijfslichamen met inachtneming van deze beleidsregel meer beloningselementen of tot een hoger bedrag een vergoeding kunnen afspreken met hun voorzitter dan in het verleden, dient het bestuur van een bedrijfslichaam ervoor zorg te dragen dat dit zeer terughoudend en gemotiveerd gebeurt. Een race to the top dient te allen tijde voorkomen te worden. Bij het besluiten over goedkeuring van een verordening van een bedrijfslichaam inzake de vergoeding voorzitter zal de Toezichtkamer naast bovenstaande beleidsregel, ook meewegen of de nieuwe vergoeding niet teveel afwijkt van hetgeen eerder bij het betreffende bedrijfslichaam gebruikelijk was als vergoeding voorzitter.

Toelichting op Vergoeding van bestuurders

Het 'Besluit tot vaststelling van de hoogte van vergoedingen aan leden van de raad, het dagelijks bestuur en de commissies' van het dagelijks bestuur van de SER is gebaseerd op de 'Verordening vergoedingen aan leden van de raad, het dagelijks bestuur en de commissies' van de SER en bepaalt de hoogte van de standaardvacatievergoeding. Een bedrijfslichaam mag in zijn verordening de vacatievergoeding ten hoogste op dit bedrag bepalen, waarbij het vrij is in de keuze of de vacatievergoeding per vergadering of per dagdeel wordt toegekend. Het bedrijfslichaam bepaalt in zijn verordening tevens de omvang van een dagdeel (vier uur). Wanneer de vergoeding op een bedrag per vergadering wordt vastgesteld, zal het bedrijfslichaam in zijn verordening daarnaast de voorwaarde moeten opnemen dat voor twee of meer vergaderingen die binnen één dagdeel aanvangen en eindigen, slechts eenmaal een vacatievergoeding wordt toegekend.

In genoemde SER-verordening is geregeld dat de vacatievergoeding voor een voorzitter van een commissie of werkgroep 125 procent is van de in aanmerking te nemen vergoeding voor gewone leden. In het verlengde hiervan is in deze beleidsregel bepaald dat een bedrijfslichaam de mogelijkheid heeft in de verordening te regelen dat de vergoeding voor een voorzitter van een commissie, 125 procent is van de vergoeding voor gewone leden van die commissie.

Toelichting op Vergoeding van de voorzitter

De beleidsregel bevat een 'cafetariamodel' ten aanzien van de beloningselementen die de verordening vergoeding voorzitter ten hoogste mag bevatten. De voorzittersvergoeding, waaronder ook toeslagen worden begrepen, mag uitsluitend bestaan uit beloningselementen waarnaar deze beleidsregel in onderdeel 2 verwijst. Per beloningselement is bovendien aangegeven welk maximum wordt gehanteerd op voltijdbasis. Wanneer een beloningselement met een voorzitter wordt overeengekomen kan dat op voltijdbasis ten hoogste tot dat maximum en op deeltijdbasis ten hoogste naar evenredigheid van dat maximum. Op de website van de SER staat een overzicht van de beloningselementen en bijbehorende maximumbedragen in tabelvorm.

Aangezien de tijdsomvang van de functie 'voorzitter van een bedrijfslichaam' verschilt per bedrijfslichaam, wordt onderscheid gemaakt tussen de situatie waarin voorzitter en

bedrijfslichaam overeengekomen zijn dat de voorzitter *minder dan* zestig procent van een voltijdsfunctie actief is ten behoeve van het bedrijfslichaam (beleidsregel 6, onderdeel 2, onder b) en de situatie waarin voorzitter en bedrijfslichaam overeengekomen zijn dat de voorzitter *ten minste* zestig procent van een voltijdsfunctie actief is ten behoeve van het bedrijfslichaam (beleidsregel 6, onderdeel 2, onder a). In laatstgenoemde situatie zal de functie 'voorzitter van een bedrijfslichaam' doorgaans een hoofdfunctie voor de betreffende persoon zijn.

In de eerstgenoemde situatie kunnen met de voorzitter naast het beloningselement 'vergoeding' geen andere beloningselementen afgesproken worden dan één of meer van de volgende: 'vakantie-uitkering', 'eindejaarsuitkering' en 'reis- en verblijfkosten op declaratiebasis'. In de als tweede genoemde situatie kunnen met de voorzitter naast het beloningselement 'vergoeding' nog één of meer van de andere in deze beleidsregel genoemde beloningselementen overeengekomen worden. Het betreft de volgende beloningselementen: 'vakantie-uitkering', 'eindejaarsuitkering', 'reis- en verblijfkosten op declaratiebasis', 'representatiekostenvergoeding', 'bedrag ten behoeve van pensioenpremie', 'regeling doorbetaling bij ziekte', 'regeling uitkering bij langdurige arbeidsongeschiktheid', 'regeling uitkering bij overlijden tijdens benoemingsperiode', 'regeling werkloosheidsuitkering'. Dit kan gewenst en gerechtvaardigd zijn, omdat in deze situatie het voorzitterschap doorgaans een hoofdfunctie voor de voorzitter zal zijn. De voorzitter van een bedrijfslichaam is benoemd door de Kroon en geen werknemer van het bedrijfslichaam, hij heeft derhalve geen aanspraken op voorzieningen uit werknemersverzekeringen. De keuze voor het toepassen van een of meerdere van de genoemde beloningselementen dient in de toelichting op de vergoedingsverordening nader te zijn gemotiveerd.

Uitgangspunt bij de toekenning van beloningselementen is dat uitruil niet mogelijk is tussen de verschillende beloningselementen; de maxima per element mogen niet worden overschreden, ook niet als er voor wordt gekozen slechts één of een beperkt aantal elementen toe te kennen. De maxima per element gelden voorts naar evenredigheid van het percentage van een voltijdsfunctie waarin de voorzitter de functie vervult. Uitgangspunt is dat het voorzitterschap van de SER een voltijdsfunctie is. De vergoeding van de SER-voorzitter is gelijk gesteld aan die van de vice-president van de Raad van State die weer gelijk gesteld is aan het ministersalaris. Het spreekt vanzelf dat een voorzitter van een bedrijfslichaam, naast de met hem overeengekomen vergoedingsregeling, niet eveneens recht kan doen gelden op een vacatievergoeding.

Het bedrijfslichaam is vrij om met zijn voorzitter de gewenste betalingstermijn van de vergoeding af te spreken, bijvoorbeeld per jaar of per maand.

Den Haag, 21 maart 2011

J.A. Kamps
voorzitter

D. Haenen
secretaris

Geleidebrief aanvraag goedkeuring verordening

Contactgegevens	
Bedrijfslichaam	
Contactpersoon	
Telefoonnummer	
E-mail	

Citeertitel verordening	
--------------------------------	--

Publicatie ontwerpverordening en vaststelling	
Datum publicatie Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie:	.././....
Datum vaststelling verordening in openbare bestuursvergadering:	.././....
Wijkt vastgestelde tekst af van tekst van ontwerpverordening?	☐ Ja ☐ Nee
Welke artikelen wijken af?	
Toelichting per artikel op de afwijking:	

Notificatie of steunmelding	
Bevat de verordening technische voorschriften in de zin van richtlijn 98/34/EG?	☐ Ja ☐ Nee
Heeft de verordening betrekking op steunmaatregelen?	☐ Ja ☐ Nee
Toelichting:	
Indien één van bovenstaande vragen met ja is beantwoord:	
- is de verordening gezonden aan de betrokken minister met het verzoek tot doorgeleiding aan de Europese Commissie?	☐ Ja ☐ Nee
Zo ja:	
- aan welk ministerie is de verordening gestuurd (datum en briefkenmerk)	Ministerie: .././.... kenmerk:
- bij notificatie in de zin van richtlijn 98/34/EG: wanneer is de standstill-termijn verstreken?	.././....
- bij melding WTO: wanneer is de verordening gemeld?	.././....
Is de verordening (voor zover nodig) genotificeerd in het kader van de Dienstenrichtlijn (2006/123/EG)?	☐ Ja ☐ Nee
Zo ja:	
- notificatieformulier bijvoegen	

Goedkeuring door de betrokken minister(s):	
Indien één of meer van de onderstaande vragen met ja is beantwoord, behoeft de verordening naast de goedkeuring door de raad tevens de goedkeuring van de betrokken minister(s)	
Heeft de verordening korter dan vier weken of helemaal niet voorgehangen in het Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie? (zie ook artikel 100, eerste en derde lid, Wbo en artikel 126, vierde lid, onderdeel b, Wbo)	☐ Ja ☐ Nee
Worden in de verordening overtredingen van die verordening aangewezen als strafbare feiten? (zie ook artikel 104, tweede lid, Wbo)	☐ Ja ☐ Nee
Betreft de verordening een heffingsverordening die dient ter afzonderlijke financiering van een specifiek, bij deze heffingsverordening aangegeven doel (bestemmingsheffing)? (zie ook artikel 126, eerste lid en vierde lid, onderdeel a, Wbo)	☐ Ja ☐ Nee
Let op: Indien de laatste vraag met ja is beantwoord, doet zich dan de uitzonderingssituatie van artikel 128, vierde lid, Wbo voor?	☐ Ja ☐ Nee
<p>Toelichting: Op grond van artikel 128, lid 4, Wbo behoeft een bestemmingsheffingsverordening geen goedkeuring van de betrokken minister(s) indien:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de verordening een voortzetting vormt van een in voorafgaande jaren goedgekeurde verordening; - ten opzichte van de goedgekeurde verordening het tarief en de grondslag niet gewijzigd zijn en - de besteding van de heffing nog past binnen de kaders van een ten aanzien van de eerder goedgekeurde verordening genomen besluit van de Europese Commissie met betrekking tot een steunmaatregel. 	
<p>Goedkeuringsinformatie</p> <p>Indien ministeriële goedkeuring vereist is, wanneer is de verordening aan de minister gezonden?</p> <p><i>Wij verzoeken u de beschikking zo spoedig mogelijk te zenden aan het secretariaat van de Toezichtkamer</i></p>	<p>../../....</p>

Bekendmaking in Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie	
Gewenste datum	☐ zo spoedig mogelijk na goedkeuring ☐ anders, nl. ....
Bij notificatie (in de zin van richtlijn 98/34/EG) modeltekst opnemen? (zie vraag 9 III van het Draaiboek EG-/WTO-notificatie voor de PBO)	☐ Ja ☐ Nee datum notificatie EG ../../.... datum notificatie WTO ../../.... ☐ anders, nl. modeltekst voorzien van opmerkingen van de lidstaten en/of EC (opmerkingen bij geleidebrief voegen)

Overige opmerkingen

Ondertekening
Plaats, Datum,

Besluit van de Bestuurskamer van de Sociaal-Economische Raad van 18 maart 2011 houdende intrekking van het Besluit beleidsregels Bestuurskamer (Intrekkingsbesluit Besluit beleidsregels Bestuurskamer)

De Bestuurskamer;

Gelet op de artikelen 77, 83, 94, 119, 124, vierde lid, en 126, zevende lid, in samenhang met artikel 128, eerste lid, van de Wet op de bedrijfsorganisatie;

Gelet op de Instellingsverordening Bestuurskamer 2008;

Besluit:

Artikel I

Het Besluit beleidsregels Bestuurskamer wordt ingetrokken.

Artikel II

Dit besluit wordt gepubliceerd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie.

Artikel III

Dit besluit treedt in werking op de dag waarop het Besluit beleidsregels toezicht inwerking treedt.

Artikel IV

Dit besluit wordt aangehaald als: Intrekkingsbesluit Besluit beleidsregels Bestuurskamer.

Den Haag, 18 maart 2011

A.H.G. Rinnooy Kan
voorzitter

D. Haenen
wnd. secretaris

Toelichting

De Bestuurskamer heeft in haar Besluit beleidsregels Bestuurskamer van 2 oktober 2003 vastgelegd hoe zij haar toetsingstaak op een aantal terreinen vormgeeft. Na haar instelling in 2008 is deze toetsingstaak overgegaan naar de Toezichtkamer. In afwachting van de totstandkoming van haar eigen beleidsregels, heeft de Toezichtkamer bij besluit van 15 augustus 2008 het Besluit beleidsregels Bestuurskamer van overeenkomstige toepassing verklaard op de Toezichtkamer⁹. Thans heeft de Toezichtkamer eigen beleidsregels opgesteld en vastgelegd in een Besluit beleidsregels toezicht. Deze nieuwe beleidsregels treden in de plaats van het Besluit beleidsregels Bestuurskamer.

De Verordening financiën bedrijfslichamen 1999 (Vfb 1999) verwijst in de artikelen 12 en 22 naar artikel 4.1 Besluit beleidsregels Bestuurskamer (BbB). In artikel 4.1 BbB is een set van uitgangspunten neergelegd die gezamenlijk de zogenaamde 'PBO-toets' vormen. Deze 'PBO-toets' wordt opgenomen in de Verordening financiën bedrijfslichamen 2011 (Vfb 2011), die naar verwachting in werking zal treden per 1 januari 2012. Het Besluit beleidsregels toezicht verwijst daarnaar. De Vfb 1999 zal nog even van toepassing blijven ten aanzien van de begrotingen en verordeningen over 2011 en eerdere jaren. Daarbij blijft het voor de Toezichtkamer uiteraard van belang

---

⁹ Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer.

om de 'PBO-toets' zoals deze in het nu ingetrokken BbB staat, toe te passen bij haar goedkeurings- en instemmingstaken.

Den Haag, 18 maart 2011

A.H.G. Rinnooy Kan
voorzitter

D. Haenen
wnd. secretaris

RE 5 Besluit tot intrekking van het Besluit toepassing beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer

Besluit van de Toezichtkamer van de Sociaal-Economische Raad van 8 maart 2011 houdende intrekking van het Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer (Intrekkingsbesluit Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer)

De Toezichtkamer;

Gelet op de artikelen 77, 83, 94, 119, 124, vierde lid, en 126, zevende lid, in samenhang met artikel 128, eerste lid, van de Wet op de bedrijfsorganisatie;

Gelet op de Instellingsverordening Bestuurskamer 2008;

Besluit:

Artikel I

Het Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer wordt ingetrokken.

Artikel II

Dit besluit wordt gepubliceerd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie.

Artikel III

Dit besluit treedt in werking op de dag waarop het Besluit beleidsregels toezicht in werking treedt.

Artikel IV

Dit besluit wordt aangehaald als: Intrekkingsbesluit Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer.

Den Haag, 8 maart 2011

J.A. Kamps
voorzitter

D. Haenen
secretaris

Toelichting

De Bestuurskamer van de Sociaal-Economische Raad heeft in haar Besluit beleidsregels Bestuurskamer van 2 oktober 2003 vastgelegd hoe zij haar toetsingstaak op een aantal terreinen vormgeeft. Na haar instelling in 2008 is deze toetsingstaak overgegaan naar de Toezichtkamer. In afwachting van de totstandkoming van haar eigen beleidsregels, heeft de Toezichtkamer bij besluit van 15 augustus 2008 het Besluit beleidsregels Bestuurskamer van overeenkomstige toepassing verklaard op de Toezichtkamer¹⁰. Thans heeft de Toezichtkamer eigen beleidsregels opgesteld en vastgelegd in een Besluit beleidsregels toezicht. Deze nieuwe beleidsregels treden in de plaats van het Besluit beleidsregels Bestuurskamer en het Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer.

De Verordening financiën bedrijfslichamen 1999 (Vfb 1999) verwijst in de artikelen 12 en 22 naar artikel 4.1 Besluit beleidsregels Bestuurskamer (BbB). In artikel 4.1 BbB is een set van uitgangspunten neergelegd die gezamenlijk de zogenaamde 'PBO-toets' vormen. Deze 'PBO-toets' wordt opgenomen in de Verordening financiën bedrijfslichamen 2011 (Vfb 2011), die naar verwachting in werking zal treden per 1 januari 2012. Het Besluit beleidsregels toezicht verwijst daarnaar. De Vfb 1999 zal nog even van toepassing blijven ten aanzien van de begrotingen en verordeningen over 2011 en eerdere jaren. Daarbij blijft het voor de Toezichtkamer uiteraard van belang om de 'PBO-toets' zoals deze staat in het BbB dat wordt ingetrokken, toe te passen bij haar goedkeurings- en instemmingstaken.

Den Haag, 8 maart 2011

J.A. Kamps
voorzitter

D. Haenen
secretaris

---

¹⁰ Besluit toepassing Besluit beleidsregels Bestuurskamer door Toezichtkamer.

Wettelijk voorgeschreven
uitgave van de Sociaal-
Economische Raad met
mededelingen, verordeningen
en besluiten van de publiek-
rechtelijke bedrijfsorganisatie
(PBO). Verschijnt wekelijks.

ISSN 0920-4865

SER

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD
Redactie PBO-blad
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag

T 070 3499 499
E pboblاد@ser.nl
www.ser.nl

Een jaarabonnement is gratis.
Opgave jaarabonnementen,
opzeggingen en adres-
wijzigingen uitsluitend via
e-mail met als onderwerp
'abonnement'.